

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

**Кафедра економіки та підприємництва
імені професора І.М. Брюховецького**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему: **Формування системи управління якістю продукції
аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання**

Виконав: **Соколов Микола Володимирович**
здобувач вищої освіти за спеціальністю
076 «Підприємництво та торгівля»

Керівник: **Ковбаса Олександр Миколайович**
к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва імені
професора І.М. Брюховецького

Рецензент: _____

Суми - 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Кафедра економіки та підприємництва імені професора І.М. Брюховецького
Освітній ступінь	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність	076 «Підприємництво та торгівля»

Затверджую:

Завідувач кафедри _____
(посада, ПІБ)

«_____» «_____» 20____ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ

Соколову Миколі Володимировичу

- Тема роботи:** Формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання
- База практичного дослідження:** ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» Охтирського району Сумської області

керівник роботи **Ковбаса Олександр Миколайович**, кандидат економічних наук, доцент

затверджена наказом по університету від «_____» _____ 2024 р. № _____

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи) «_____» _____ 2024 р.

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична звітність досліджуваного підприємства, законодавчо - нормативні акти з питань діяльності суб'єктів господарювання, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- дослідити теоретико-методичні аспекти формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства,
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»,
- здійснити діагностику системи управління якістю продукції підприємства,
- провести дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства,
- визначити напрями формування системи управління якістю продукції,
- розробити комплекс заходів по реалізації основних напрямів управління якістю продукції,
- провести економічне обґрунтування запропонованих заходів з управління якістю,
- сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання: «___» _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	Вересень 2023	виконано
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	Жовтень 2023	виконано
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	Листопад 2023	виконано
4	Збір та обробка фактичного матеріалу, узагальнення аналізу застосування досліджуваного питання на базі практики (фахове стажування та переддипломна практика)	Березень 2024	виконано
5	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини, захист звіту по переддипломній практиці	Березень-Квітень 2024	виконано
6	Проектування напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми	Травень 2024	виконано
7	Завершення проектної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	Липень - Вересень 2024	виконано
8	Доопрацювання аналітичного і проектного розділів кваліфікаційної роботи	Жовтень 2024	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	Листопад 2024	виконано
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедрі, до відділу якості освіти)	Грудень 2024	виконано
11	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	Грудень 2024	виконано
12	Захист кваліфікаційної роботи	Грудень 2024	виконано

Здобувач _____
(підпис)

М.В. Соколов

Керівник роботи _____
(підпис)

О.М. Ковбаса

Перевірку на автентичність проведено.

Н.М. Баранік

Дипломна робота допущена до захисту

(підпис)
С.М. Лукаш

АНОТАЦІЯ

Соколов М.В. Формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля», СНАУ, Суми-2024 р. – Рукопис.

В кваліфікаційній роботі досліджено питання формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання. Досліджено теоретико-методичні аспекти формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства; проведено аналіз системи управління якістю продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»; розроблено напрями формування системи управління якістю продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» в сучасних умовах господарювання.

У роботі здійснено деталізований аналіз системи управління якістю продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія», досліджено показники фінансових результатів господарювання, проведена діагностика системи управління якістю продукції підприємства, а також проведене дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства. Встановлено, що підприємство стикається з низкою загроз: постійне зниження цін на сільськогосподарську продукцію (від -6% до -30%), значне відставання внутрішніх цін від ринкових, ризики логістичного забезпечення, потенційні проблеми зі зберіганням врожаю через недосконалі технічні умови, а також посилення конкуренції на ринку зернової продукції.

Запропоновано напрями формування системи управління якістю продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» в сучасних умовах господарювання. Здійснено розробку основних напрямів формування системи управління якістю продукції, визначені механізми їх реалізації, здійснено економічне обґрунтування доцільності запропонованих заходів. Запропоновані напрями формування системи управління якістю продукції дозволять підвищити якість зернової продукції, мінімізувати технологічні ризики та створити більш конкурентоспроможну виробничу систему. Реалізація системи управління якістю продукції потребує послідовних інвестицій, та має забезпечити довгостроковий економічний ефект для підприємства.

Засобами імітаційного моделювання визначено прогностичні показники ефективності запропонованих заходів з формування системи управління якістю продукції, зроблено висновки щодо прогностичних економічних ефектів від їх реалізації. Очікувані результати включають суттєве зниження пошкоджень зерна, підвищення точності сепарації, забезпечення оптимальної вологості та чистоти насіння, а також повну прослідковуваність логістичних процесів.

Ключові слова: управління, якість, конкуренція, конкурентоспроможність, сільськогосподарська продукція, зернова продукція, інвестиції, ефективність інвестицій, окупність інвестицій, економічний ефект, технологічні ризики, виробнича система, імітаційне моделювання, фінансові показники, аграрний сектор, аграрне підприємництво.

SUMMARY

Sokolov M.V. Formation of the quality management system of agricultural enterprise products in modern economic conditions

Qualification work in the specialty 076 “Entrepreneurship and Trade”, SNAU, Sumy-2024 - Manuscript.

The qualification work investigates the issues of forming a quality management system for the products of an agricultural enterprise in modern economic conditions. The theoretical and methodological aspects of the formation of a quality management system for the products of an agricultural enterprise are investigated; the analysis of the quality management system of the products of LLC SNV Agrofirma “Mriya” is carried out; directions for the formation of a quality management system for the products of LLC SNV Agrofirma “Mriya” in modern economic conditions are developed.

The work carries out a detailed analysis of the system of quality management of products of LLC SNV Agrofirma “Mriya”, examines the indicators of financial results of economic activity, diagnoses the system of quality management of the enterprise's products, and also conducts a study of competitiveness of the enterprise's products. It is established that the enterprise faces a number of threats: a constant decline in prices for agricultural products (from -6% to -30%), a significant lag of domestic prices from market prices, risks of logistics support, potential problems with crop storage due to imperfect technical conditions, as well as increased competition in the grain market.

Directions for the formation of a product quality management system in the LLC SNV Agrofirma Mriya in the current economic conditions are proposed. The main directions of formation of the product quality management system have been developed, mechanisms for their implementation have been determined, and an economic justification for the feasibility of the proposed measures has been carried out. The proposed directions of formation of the product quality management system will improve the quality of grain products, minimize technological risks and create a more competitive production system. Implementation of the product quality management system requires consistent investment and should provide a long-term economic effect for the enterprise.

By means of simulation modeling, the article determines the forecasted performance indicators of the proposed measures for the formation of a product quality management system and draws conclusions about the forecasted economic effects of their implementation. The expected results include a significant reduction in grain damage, increased separation accuracy, ensuring optimal moisture and purity of seeds, as well as full traceability of logistics processes.

Keywords: management, quality, competition, competitiveness, agricultural products, grain products, investments, investment efficiency, return on investment, economic effect, technological risks, production system, simulation modeling, financial indicators, agricultural sector, agricultural entrepreneurship.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 Теоретико-методичні аспекти формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства	10
РОЗДІЛ 2 Аналіз системи управління якістю продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»	20
2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства	20
2.2 Діагностика системи управління якістю продукції підприємства	30
2.3 Дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства	36
РОЗДІЛ 3 Напрями формування системи управління якістю продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» в сучасних умовах господарювання	42
3.1 Формування системи управління якістю продукції	42
3.2 Реалізація основних напрямів управління якістю продукції	47
3.3 Економічне обґрунтування запропонованих заходів з управління якістю	53
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	71
Додаток А Апробація наукових результатів	
Додаток Б Фінансова звітність ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах динамічного розвитку аграрного сектору економіки особливого значення набуває ефективне управління якістю продукції як ключовий фактор конкурентоспроможності підприємства. Актуальність формування системи управління якістю продукції аграрних підприємств зумовлена низкою визначальних чинників сучасного економічного середовища.

По-перше, посилення глобалізаційних процесів та інтеграція вітчизняних аграрних підприємств до міжнародних ринків висуває принципово нові вимоги до якості сільськогосподарської продукції. Європейські та світові стандарти передбачають не лише високі показники безпечності та корисності продукції, але й комплексний підхід до забезпечення її якості на всіх етапах виробництва.

По-друге, зростаючі вимоги споживачів до продовольчих товарів змушують аграрні підприємства впроваджувати інноваційні технології виробництва, використовувати сучасні методи контролю та управління якістю. Це передбачає не лише дотримання технологічних норм, але й постійне вдосконалення виробничих процесів, впровадження систем менеджменту якості світового рівня.

Важливим аспектом актуальності є також економічна доцільність формування ефективної системи управління якістю. Висока якість продукції дозволяє підприємствам не лише збільшувати обсяги реалізації, але й отримувати додаткові конкурентні переваги через можливість встановлення вищих цін та розширення ринкових сегментів.

Вагомий внесок у дослідження питань формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання, як: Awan U., Sroufe R., Kraslawski A. [1], Бабій І., Баксалова О., Остапчук О. [2], Балдинюк В. [3], Белкін І.В., Трапаїдзе С.М., Шевчук І.В. [5], Бугайчук В., Кривульський Є., Глюза К. [6], Вербівська Л. [8], Дашко І. М. [14], Земляна Л.С. [19], Кузьома В. В., Павлюк С. І. [22], Лищенко М. О., Макаренко Н. О. [24],

Павлова Г., Абрамович І., Бальзан М. [28], Павлова О., Павлов К., Омельчук Б., Кучерява О. [29], Полянчиков С., Капітанська О. [30], Хорхе Мартінес. [36] та інші. Однак далеко не всі теоретичні аспекти обраної теми повністю розкриті, часто вони не адаптовані до специфіки сьогодення.

Мета і завдання дослідження. Мета полягає в оцінці ефективності та розробці комплексу заходів по формуванню системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до поставленої мети визначені наступні завдання:

- дослідити теоретико-методичні аспекти формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства,
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»,
- здійснити діагностику системи управління якістю продукції підприємства,
- провести дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства,
- визначити напрями формування системи управління якістю продукції,
- розробити комплекс заходів по реалізації основних напрямів управління якістю продукції,
- провести економічне обґрунтування запропонованих заходів з управління якістю.

Об'єктом дослідження є процес формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є особливості формування системи управління якістю продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» в сучасних умовах господарювання.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є наукове обґрунтування пропозицій по формуванню системи управління якістю продукції аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання, яка включає технологічну модернізацію, оптимізацію логістичних процесів, розвиток

персоналу та адаптивну маркетингову стратегію. Реалізація системи управління якістю дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства, покращити якість зернової продукції та збільшити її економічну ефективність.

Практичне значення одержаних результатів полягає у забезпеченні підприємства ефективними інструментами та методиками для удосконалення системи управління якістю продукції. Запропоновані заходи дозволять підвищити якість зернової продукції, мінімізувати технологічні ризики та створити більш конкурентоспроможну виробничу систему. Реалізація цієї стратегії потребує послідовних інвестицій, та має забезпечити довгостроковий економічний ефект для підприємства.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: аналіз, порівняння, абстрагування, моделювання, спостереження, економічний аналіз тощо.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на 2-х науково-практичних конференціях, які було опубліковано у матеріалах науково-практичних конференцій:

1. Соколов М. Сучасні підходи до управління якістю продукції аграрного підприємства. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку» (17-18 квітня 2024 р.), Суми 2024. С. 71-74.

2. Соколов М.В. Механізми запровадження контролю якості продукції в аграрному підприємстві. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (18-22 листопада 2024 р.), Суми, 2024. С. 441.

3. **Структура і обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 36 найменувань. Основний текст викладений на 65 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 31 таблицю, 2 рисунки та 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Як зазначають вітчизняні науковці Кузьома В.В. та Павлюк С.І., управління якістю продукції в аграрному секторі є складним і багатограним процесом, який відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та продовольчої безпеки держави. Сутність цього процесу полягає в системному підході до формування, підтримки та постійного покращення якісних характеристик сільськогосподарської продукції на всіх етапах її виробництва, переробки та реалізації [22, с. 252].

Значення управління якістю в аграрному секторі визначається багатьма фундаментальними чинниками. По-перше, воно безпосередньо впливає на здоров'я споживачів, оскільки сільськогосподарська продукція є основою харчування населення. Висока якість продуктів харчування передбачає не лише їх смакові властивості, а й безпечність, поживність, екологічність та відповідність сучасним стандартам безпеки.

Важливим аспектом управління якістю, на думку Земляної Л.С., є комплексний підхід, який охоплює всі стадії виробничого процесу. Це включає ретельний відбір насіннєвого матеріалу, застосування сучасних агротехнологій, контроль за використанням добрив і засобів захисту рослин, дотримання санітарно-гігієнічних норм утримання тварин, впровадження інноваційних методів переробки та зберігання продукції. Кожен етап вимагає прискіпливої уваги та професійного підходу з метою забезпечення найвищої якості кінцевого продукту [19, с. 207-209].

Як зазначають Діденко Є.О. та Чумак О.В., економічне значення управління якістю в аграрному секторі важко переоцінити. Високоякісна продукція дозволяє сільськогосподарським підприємствам не лише утримувати існуючі ринкові позиції, але й розширювати канали збуту, виходити на

міжнародні ринки, підвищувати рентабельність виробництва. Впровадження систем управління якістю, таких як HACCP, GlobalG.A.P. або ISO, стає дедалі важливішою конкурентною перевагою в сучасному глобалізованому світі [15].

Особливої уваги заслуговує екологічний вимір управління якістю. Сучасне сільське господарство дедалі більше орієнтується на принципи сталого розвитку, що передбачає не лише високу якість продукції, але й мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище. Це досягається через впровадження органічного землеробства, раціональне використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та дотримання принципів екологічної безпеки.

Дорогань-Писаренко Л. О. та ін. також наголошують, що технологічний прогрес і цифровізація також суттєво трансформують систему управління якістю в аграрному секторі. Сучасні технології, включаючи GPS-моніторинг, системи точного землеробства, біотехнологічні методи селекції, дозволяють здійснювати надзвичайно точний контроль за всіма параметрами виробництва, що підвищує якість кінцевої продукції [16, с. 34-35].

Дашко І. М. зазначає, що не менш важливим є людський фактор у забезпеченні якості. Професійна підготовка працівників, їхня мотивація, усвідомлення важливості кожної технологічної операції становлять фундамент успішного управління якістю. Постійне навчання, впровадження корпоративної культури якості, матеріальне та моральне стимулювання персоналу є ключовими елементами ефективної системи управління [14, с. 108].

Таким чином, управління якістю продукції в аграрному секторі - це складна, багаторівнева система, яка поєднує технологічні, економічні, екологічні та соціальні аспекти виробництва. Її сутність полягає в забезпеченні найвищих стандартів продукції через комплексний, системний та інноваційний підхід, а значення виходить далеко за межі окремого підприємства, впливаючи на продовольчу безпеку, здоров'я населення та сталий розвиток економіки в цілому.

Еволюція концепцій управління якістю продукції в аграрному секторі являє собою складний і багатогранний процес, який відображає глибокі трансформації економічних, технологічних та соціальних парадигмах

сільськогосподарського виробництва. На різних історичних етапах розвитку людської цивілізації підходи до забезпечення якості сільськогосподарської продукції принципово змінювалися, відображаючи рівень наукових знань, технологічних можливостей та суспільних цінностей [29, с. 194].

У традиційних аграрних суспільствах управління якістю базувалося переважно на емпіричному досвіді та усталених практиках, що передавалися з покоління в покоління. Якість продукції визначалася безпосередньо виробником, який орієнтувався на локальні споживацькі потреби та природні можливості господарювання. Критеріями якості слугували природні властивості продукту, його смакові характеристики, придатність до тривалого зберігання та відповідність місцевим традиціям.

З початком промислової революції та інтенсифікацією сільського господарства розпочався якісно новий етап еволюції управління якістю. На перший план виходять стандартизація, уніфікація виробничих процесів та введення перших державних норм і технічних регламентів. У цей період формуються перші системи технічного контролю, з'являються спеціалізовані служби та підрозділи, відповідальні за моніторинг якості продукції.

Друга половина XX століття знаменується впровадженням концепції тотального управління якістю (Total Quality Management), яка принципово змінила підходи до забезпечення якості в аграрному секторі. Акцент переноситься з контролю готової продукції на попередження можливих дефектів на всіх стадіях виробничого циклу. Виникають міжнародні системи менеджменту якості, такі як ISO 9000, HACCP, GlobalG.A.P., які встановлюють уніфіковані глобальні стандарти виробництва сільськогосподарської продукції.

Павлова О., Павлов К. та ін. зазначають, що особливо важливим етапом еволюції концепцій управління якістю стає поступова екологізація та соціалізація аграрного виробництва. На зміну вузько технократичним підходам приходить усвідомлення взаємозв'язку між якістю продукції, станом навколишнього середовища та соціальною відповідальністю виробників.

Формується концепція сталого розвитку, яка інтегрує економічні, екологічні та соціальні параметри виробництва [29, с. 198].

Сучасний етап еволюції, як стверджують Полянчиков С. та Капітанська О. в своїх працях, характеризується цифровою трансформацією систем управління якістю в аграрному секторі. Впровадження інтелектуальних систем моніторингу, штучного інтелекту, big data, precision agriculture дозволяє здійснювати надзвичайно точний контроль за всіма параметрами виробництва. Технології blockchain забезпечують прозорість і простежуваність продукції, а біотехнологічні методи селекції та генетики відкривають принципово нові можливості підвищення якісних характеристик сільськогосподарських культур і продуктів харчування [30].

Важливою тенденцією сучасної еволюції концепцій управління якістю стає посилення споживацької орієнтації. Якість продукції дедалі більше визначається не лише технічними параметрами, але й відповідністю індивідуальним перевагам споживачів, їхнім уявленням про здорове харчування, етичне виробництво, соціальну відповідальність агрокомпаній.

Принципово новим виміром еволюції управління якістю в аграрному секторі стає глобальна продовольча безпека. Концепції управління якістю дедалі більше інтегрують завдання забезпечення населення планети повноцінним і безпечним харчуванням, раціонального використання природних ресурсів, адаптації сільського господарства до змін клімату.

В цілому, еволюція концепцій управління якістю продукції в аграрному секторі демонструє перехід від локальних, емпіричних підходів до глобальних, науково обґрунтованих систем, які інтегрують технологічні, економічні, екологічні та соціальні виміри виробництва. Цей процес відображає не лише технологічний прогрес, але й зміну суспільних цінностей, усвідомлення взаємозв'язку між якістю продукції, здоров'ям людини та станом навколишнього середовища.

Специфіка управління якістю в аграрних підприємствах зумовлена унікальними особливостями сільськогосподарського виробництва, серед яких

визначальними є біологічні, природно-кліматичні, сезонні та екологічні чинники. Принципова відмінність управління якістю в аграрному секторі полягає в безпосередній залежності від природних процесів та живих організмів. На відміну від промислового виробництва, де технологічні параметри можна чітко контролювати, сільське господарство завжди пов'язане з біологічними циклами рослин і тварин. Це вимагає особливо гнучких та адаптивних систем управління якістю, здатних миттєво реагувати на зміни природних умов, спалахи захворювань, коливання врожайності.

Таблиця 1.1 – Специфічні характеристики управління якістю в аграрних підприємствах

Критерій	Специфіка управління якістю в аграрних підприємствах
Природні умови	Високий ступінь залежності від біологічних циклів, кліматичних умов, природних чинників
Виробничий цикл	Тривалий період виробництва (місяці/роки), складність прогнозування та контролю
Варіативність продукції	Унікальність кожної партії продукції через вплив ґрунтових, генетичних, кліматичних факторів
Технологічні особливості	Комплексний підхід з інтеграцією генетики, агрономії, ветеринарії, екології
Екологічний вимір	Оцінка впливу виробництва на навколишнє середовище, збереження біорізноманіття
Безпека продукції	Посилений контроль епідеміологічної безпеки, відсутність шкідливих домішок
Стандартизація	Впровадження міжнародних систем якості (ISO, HACCP, і ін.)
Соціальна відповідальність	Дотримання етичних норм виробництва, турбота про тварин, соціальні аспекти
Економічні обмеження	Баланс між витратами на забезпечення якості та ринковою конкурентоспроможністю
Технологічні рішення	Використання цифрових технологій, систем точного землеробства, біотехнологій

Джерело: складено автором на основі [19, 22]

Важливою специфічною характеристикою є висока варіативність якісних параметрів сільськогосподарської продукції. Якщо в промисловості можна досягти практично ідентичних характеристик продукту, то в аграрному виробництві кожна партія має унікальні властивості, зумовлені впливом ґрунтових, кліматичних, генетичних та інших чинників. Управління якістю передбачає не лише мінімізацію відхилень, але й здатність адаптувати технологічні процеси до природних особливостей конкретного господарства.

Вітчизняні науковці Кузьома В. В. та Павлюк С. І. наголошують, що суттєвою специфікою є необхідність забезпечення якості протягом надзвичайно тривалого виробничого циклу. На відміну від промислового виробництва, де цикл може вимірюватися годинами або днями, в сільському господарстві він охоплює місяці та навіть роки. Управління якістю має враховувати всі стадії вирощування сільськогосподарських культур або утримання тварин, включаючи підготовку ґрунту, селекцію, догляд, збирання врожаю, первинну переробку та зберігання [22, с. 255].

Особливої уваги заслуговує екологічний вимір управління якістю в аграрних підприємствах. Сучасні системи менеджменту якості передбачають не лише контроль безпосередніх параметрів продукції, але й оцінку впливу виробництва на навколишнє середовище. Йдеться про раціональне використання земельних ресурсів, мінімізацію хімічного навантаження, збереження біорізноманіття, підтримання екологічної рівноваги агроландшафтів.

Волкова Н.В. та ін. зазначають, що технологічна специфіка управління якістю в аграрному секторі визначається необхідністю комплексного підходу, який охоплює генетику, агрономію, ветеринарію, екологію, економіку. Сучасні аграрні підприємства впроваджують інтегровані системи менеджменту, які поєднують міжнародні стандарти якості (ISO, HACCP), системи точного землеробства, біотехнологічні методи селекції та цифрові технології моніторингу [9, с. 90].

Важливою особливістю є посилена увага до безпеки харчових продуктів. Якщо в інших галузях брак якості може призвести до економічних збитків, то в аграрному секторі він безпосередньо пов'язаний з ризиками для здоров'я населення. Системи управління якістю мають забезпечувати не лише смакові та споживчі властивості продукції, але й її епідеміологічну безпеку, відсутність шкідливих домішок, токсинів, антибіотиків.

Соціальний вимір управління якістю в аграрних підприємствах включає дотримання етичних норм виробництва, турботу про тварин, соціальну відповідальність перед працівниками та місцевими громадами. Сучасні

споживачі дедалі більше цікавляться не лише якісними характеристиками продукту, але й умовами його виробництва, впливом на локальні екосистеми та суспільні процеси [9, с. 91].

Економічна специфіка управління якістю полягає в необхідності постійного балансування між витратами на забезпечення високих стандартів і ринковою конкурентоспроможністю продукції. Аграрні підприємства мають знаходити оптимальні рішення, які дозволяють підтримувати високу якість при прийнятному рівні собівартості.

Таким чином, специфіка управління якістю в аграрних підприємствах являє собою надзвичайно складну, багатовимірну систему, яка інтегрує природничі, технологічні, економічні, екологічні та соціальні параметри.

Побудова системи управління якістю в аграрних підприємствах є складним і багатогранним процесом, який вимагає комплексного та системного підходу. Фундаментальною основою такої системи виступають принципи, що враховують специфіку сільськогосподарського виробництва, сучасні наукові досягнення та динамічні зміни ринкового середовища.

Таблиця 1.2 – Принципи побудови системи управління якістю в аграрних підприємствах

№	Принцип	Характеристика
1	Цілісність та інтеграційність	Система управління якістю охоплює всі рівні та напрямки діяльності підприємства, від селекції до реалізації продукції
2	Превентивність	Пріоритет попередження можливих відхилень через постійний моніторинг та діагностику ризиків
3	Науковість та інноваційність	Базування на найновіших наукових розробках у генетиці, біотехнології, агрономії, впровадження цифрових технологій
4	Екологічна відповідальність	Мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище, раціональне використання ресурсів
5	Клієнтоорієнтованість	Здатність адаптуватися до мінливих споживацьких вимог та очікувань
6	Технологічна стандартизація	Впровадження міжнародних систем менеджменту якості з урахуванням локальної специфіки
7	Безперервне вдосконалення	Постійне оновлення та адаптація системи до технологічних змін
8	Соціальна відповідальність	Дотримання етичних норм, турбота про працівників, прозорість виробництва
9	Економічна ефективність	Забезпечення балансу між витратами на систему управління якістю та очікуваними результатами

Джерело: складено автором на основі [19, 29]

Визначальним принципом побудови системи управління якістю є цілісність та інтегрованість. Це означає, що система не може бути відокремленим структурним підрозділом, а має пронизувати всі рівні та напрямки діяльності аграрного підприємства. Управління якістю повинно охоплювати процеси селекції, вирощування, збирання врожаю, первинної обробки, зберігання, транспортування та реалізації продукції.

Павлова О., Павлов К. та ін. наголошують, що принцип превентивності набуває особливого значення в аграрному секторі. На відміну від промислового виробництва, де можна швидко виявити та виправити брак, у сільському господарстві набагато важливіше попередити можливі відхилення на ранніх стадіях. Це передбачає постійний моніторинг, діагностику потенційних ризиків, застосування випереджувальних технологічних та агрономічних рішень [29, с. 195].

Науковість та інноваційність, на думку Павлова О., Павлов К. та ін., виступають ключовими принципами формування системи управління якістю. Сучасні аграрні підприємства мають базувати свої підходи на найновіших наукових розробках у генетиці, біотехнології, агрономії, екології. Йдеться про впровадження інноваційних методів селекції, використання біотехнологічних підходів, застосування цифрових технологій моніторингу та управління виробничими процесами [29, с. 196].

Принцип екологічної відповідальності набуває дедалі більшого значення. Система управління якістю має не лише забезпечувати високі споживчі характеристики продукції, але й мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище. Це передбачає раціональне використання земельних ресурсів, скорочення хімічного навантаження, впровадження органічних технологій виробництва, збереження біорізноманіття [29, с. 197].

Клієнтоорієнтованість становить важливий принцип побудови системи управління якістю. Сучасний споживач висуває дедалі складніші вимоги не лише до смакових та споживчих властивостей продукції, але й до умов її виробництва, впливу на здоров'я та навколишнє середовище. Система управління якістю має

бути гнучкою, здатною адаптуватися до мінливих споживацьких переваг та очікувань [29, с. 198].

Технологічна уніфікація та стандартизація виступають необхідними принципами забезпечення якості. Це передбачає впровадження міжнародних систем менеджменту якості, які встановлюють уніфіковані вимоги до виробничих процесів. Водночас система має зберігати здатність до локальної адаптації, враховувати специфіку конкретного підприємства та регіону.

Соціальна відповідальність, як зазначають Далик В. П. та Чорній Б. І., становить важливий принцип сучасних систем управління якістю. Йдеться про дотримання етичних норм виробництва, турботу про працівників, підтримку локальних громад, прозорість виробничих процесів. Якість продукції дедалі більше визначається не лише її безпосередніми характеристиками, але й соціальним контекстом виробництва [13].

Як зазначає Земляна Л.С., економічна ефективність є визначальним принципом побудови системи управління якістю. Впровадження складних технологічних рішень, міжнародних стандартів, систем моніторингу вимагає значних інвестицій. Система управління якістю має забезпечувати баланс між витратами на її впровадження та очікуваними економічними результатами [19, с. 209].

Таким чином, принципи побудови системи управління якістю в аграрних підприємствах являють собою складну, багаторівневу концепцію, яка інтегрує технологічні, екологічні, економічні та соціальні виміри виробництва. Успіх такої системи визначається здатністю поєднувати наукові інновації, виробничу ефективність, екологічну відповідальність та орієнтацію на споживача.

Методологічною основою структури системи управління якістю виступають міжнародні стандарти та системи менеджменту. Ці стандарти забезпечують уніфіковану методологію побудови системи, встановлюють чіткі критерії оцінки та моніторингу якісних параметрів продукції [6].

Організаційна структура системи управління якістю включає кілька ієрархічних рівнів. На стратегічному рівні розташовується вище керівництво

підприємства, яке визначає загальну політику в сфері якості, встановлює стратегічні цілі та забезпечує необхідні ресурси. Тактичний рівень представлений профільними підрозділами - відділами якості, агрономічної служби, технологічного контролю, які безпосередньо розробляють та впроваджують механізми забезпечення якості [6].

Таблиця 1.3 – Структура та елементи системи управління якістю в аграрних підприємствах

№	Структурний елемент	Основні функції та характеристики
1	Стратегічний рівень управління	Визначення загальної політики якості, встановлення стратегічних цілей, забезпечення ресурсами
2	Служба вхідного контролю	Моніторинг якості посадкового матеріалу, насіння, добрив, засобів захисту рослин
3	Технологічний блок	Впровадження сучасних агротехнологій, систем точного землеробства, біотехнологічних методів селекції
4	Система моніторингу та діагностики	Використання цифрових технологій (GPS, штучний інтелект) для контролю виробничих процесів
5	Виробничий контроль	Лабораторії моніторингу хімічних, біологічних, мікробіологічних показників продукції
6	Логістичний та складський комплекс	Зберігання, сортування, первинна обробка продукції, дотримання режимів зберігання
7	Комунікаційний блок	Взаємодія з постачальниками, споживачами, контролюючими органами, збір зворотного зв'язку
8	Підсистема навчання персоналу	Підвищення кваліфікації, впровадження корпоративних стандартів якості
9	Економічний блок	Оцінка ефективності технологій, розрахунок показників, аналіз витрат на забезпечення якості
10	Служби агрономічного супроводження	Моніторинг стану ґрунтів, рослин, генетичний контроль

Джерело: складено автором на основі [6, 8, 9]

Технологічний блок системи управління якістю охоплює процеси безпосереднього виробництва. Ключовими елементами є лабораторії генетичного контролю, служби агрономічного супроводження, підрозділи, відповідальні за моніторинг стану ґрунтів, рослин та тварин [9].

Таким чином, структура системи управління якістю в аграрних підприємствах являє собою складну, багаторівневу систему, яка інтегрує технологічні, біологічні, економічні, соціальні та комунікаційні компоненти. Її ефективність визначається здатністю до постійного вдосконалення, гнучкої адаптації до зовнішніх викликів та внутрішніх трансформацій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТОВ СНВ АГРОФІРМА «МРІЯ»

2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства

Досліджуване нами підприємство ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» розташоване в Охтирському районі Сумської області. В якості юридичної особи товариство з обмеженою відповідальністю сільськогосподарська науково-виробнича агрофірма «Мрія» була зареєстрована 27 березня 2000 року. Розмір статутного капіталу становить 27 415,0 тис. грн.

Основним видом діяльності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» є вирощування зернових, зерно-бобових та олійних культур з подальшою їх доробкою та реалізацією. За КВЕД цим видом діяльності є «01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур», а також і інша супутня діяльність (46.21 Оптова торгівля зерном; 49.41 Вантажний автомобільний транспорт та ін.). [17].

У сільськогосподарських підприємствах товарна продукція являє собою важливу економічну категорію, яка характеризує обсяг виробленої продукції, призначеної для реалізації на ринку. До товарної продукції належать різні види сільськогосподарських продуктів, що мають грошову вартість і призначені для продажу зовнішнім споживачам.

У рослинництві товарною продукцією вважаються зернові культури (пшениця, кукурудза, ячмінь), технічні культури (соняшник, соя, ріпак), овочі, фрукти, ягоди та інші рослинницькі продукти, які вирощуються з метою отримання прибутку. Ці культури повністю або частково реалізуються на внутрішньому та зовнішньому ринках, забезпечуючи господарству грошові надходження. Важливо зазначити, що не вся вироблена продукція є товарною. Частина врожаю або продукції тваринництва може використовуватися для

внутрішньогосподарських потреб: насіння для посіву, корми для тварин, утримання власного поголів'я. Товарна продукція – це та частина виробленої продукції, яка призначена для продажу та виступає основним джерелом грошових надходжень підприємства.

Визначення обсягу товарної продукції, її структури та динаміки дозволяє сільськогосподарським підприємствам оцінювати ефективність господарської діяльності, планувати подальший розвиток та приймати стратегічні рішення щодо виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Обсяги та структура товарної продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця озима	1 598,0	3,4	6 486,2	22,6	5 442,0	11,5	3843,9	240,5
Кукурудза на зерно	20 437,0	43,6	4 815,2	16,8	17 407,1	36,8	-3029,9	-14,8
Ячмінь	5 055,0	10,8	291,7	1,0	4 078,3	8,6	-976,7	-19,3
Овес	0,0	0,0	1 692,5	5,9	667,2	1,4	667,2	100,0
Боби сої	3 861,4	8,2	2 939,0	10,3	5 024,7	10,6	1163,3	30,1
Насіння ріпаку	6 656,5	14,2	6 432,0	22,4	7 501,7	15,8	845,1	12,7
Насіння соняшнику	9 278,7	19,8	6 014,9	21,0	7 237,1	15,3	-2041,6	-22,0
Разом	46 886,6	100	28 671,4	100	47 357,9	100	471,3	1,0

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

На основі аналітичних даних можна здійснити детальний аналіз динаміки товарної продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за період з 2021 по 2023 роки.

Загальний обсяг товарної продукції зазнав значних змін: у 2021 році підприємство реалізувало продукції на 46 886,6 тис. грн, у 2022 році відбулося суттєве зниження до 28 671,4 тис. грн, а в 2023 році знову спостерігається зростання до 47 357,9 тис. грн. Структура реалізованої продукції демонструє диверсифіковану картину сільськогосподарського виробництва. Найбільшу частку в різні роки займали різні культури. Зокрема, у 2021 році провідною

культурою була кукурудза на зерно, яка становила 43,6% від загального обсягу товарної продукції. В наступні роки відбулися суттєві зміни: у 2022 році значну частку становили пшениця озима та насіння ріпаку, а в 2023 році знову повернулося лідерство кукурудзи з часткою 36,8%.

Пшениця озима демонструє поступове зниження обсягів реалізації: з 1 598,0 тис. грн у 2021 році до 5 442,0 тис. грн у 2023 році, хоча її питома вага в структурі продажів залишається відносно стабільною. Кукурудза на зерно показує значні коливання: різке падіння в 2022 році та часткове відновлення в 2023 році. Боби сої мають тенденцію до поступового зростання, що свідчить про збільшення їх виробництва та попиту (рис. 2.1).

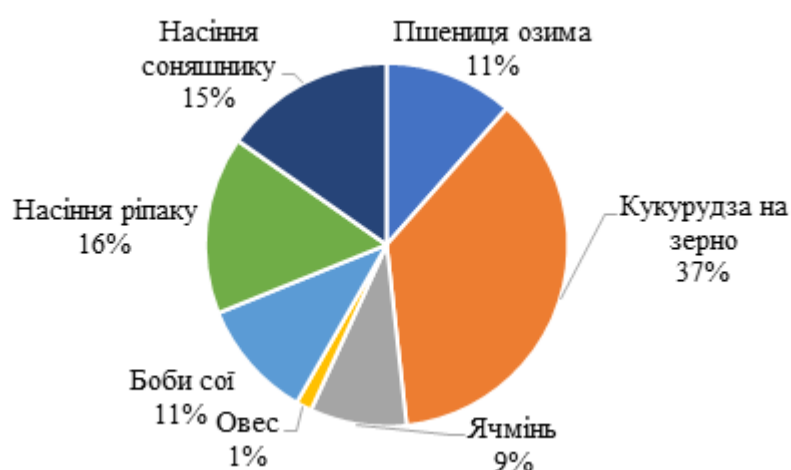

Рисунок 2.1 – Структура товарної продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за 2023 рік

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Загальні висновки свідчать про динамічний характер сільськогосподарського виробництва підприємства. Незважаючи на значні коливання обсягів реалізації в окремі роки, підприємство зберігає диверсифіковану структуру виробництва, що дозволяє мінімізувати ризики та адаптуватися до змінних ринкових умов. Зростання загального обсягу товарної продукції в 2023 році порівняно з 2022 роком демонструє позитивні тенденції розвитку господарства та його здатність до відновлення після періодів спаду.

Слід також наголосити на тому, що на динаміку товарної продукції досліджуваного підприємства негативно вплинула військова агресія російської федерації проти України, суттєво трансформувавши його операційне середовище та економічні параметри функціонування.

Аграрні підприємства зіткнулися з безпрецедентними викликами, що охоплюють деструктивні процеси в усіх ланках виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції. Безпосередні бойові дії призвели до руйнування сільськогосподарської інфраструктури, виведення з обробітку значних земельних площ.

Логістичні ускладнення внаслідок війни спричинили серйозні проблеми з експортом сільськогосподарської продукції. Блокування морських портів, пошкодження транспортної інфраструктури, запровадження додаткових обмежень суттєво ускладнили доступ українських аграріїв до традиційних міжнародних ринків збуту. Це призвело до необхідності пошуку альтернативних маршрутів та каналів реалізації продукції.

Додаткове навантаження на аграрний сектор створили також мобілізаційні процеси, внаслідок яких сільськогосподарські підприємства відчували значний дефіцит кваліфікованих працівників. Водночас різке подорожчання матеріально-технічних ресурсів, пального, мінеральних добрив та засобів захисту рослин сформувало надскладні економічні умови для ведення господарської діяльності.

Технічне оснащення ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія», яке спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур, являє собою складну та багатокомпонентну систему машин і обладнання, призначених для забезпечення повного циклу сільськогосподарського виробництва. Основу машинного парку становлять потужні сучасні трактори вітчизняного та зарубіжного виробництва, серед яких провідне місце займають моделі від всесвітньо відомих виробників, таких як John Deere, Case IH, New Holland та вітчизняний ХТЗ.

Для обробітку ґрунту підприємство використовує широкозахватні ґрунтообробні агрегати: потужні оборотні плуги, дискові борони, культиватори, які дозволяють здійснювати якісну підготовку ґрунту до посіву. Важливою

складовою технічного оснащення є збиральна техніка. Додаткове обладнання включає широкий спектр причіпної та навісної техніки: розкидачі мінеральних добрив, обприскувачі для захисту рослин, пневматичні навантажувачі, причеми для транспортування зерна. Важливою складовою технічного парку є також допоміжне обладнання: ремонтні майстерні, діагностичне обладнання, системи технічного обслуговування сільськогосподарської техніки тощо.

Аналіз динаміки вартості та структури основних виробничих засобів ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за період 2021-2023 років демонструє складні трансформаційні процеси в матеріально-технічній базі підприємства. Загальна вартість матеріальних основних активів зросла з 22 916,0 тис. грн у 2021 році до 24 441,0 тис. грн у 2023 році, що становить збільшення на 6,7% (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка вартості та структура основних виробничих засобів в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Назва	Рік			У динаміці 2023 р. до 2021 року	
	2021	2022	2023	тис. грн.	%
Будинки і споруди	7 195,6	5 856,6	8 309,9	1 114,3	15,5
Машини і обладнання	7 745,6	5 252,7	6 525,7	-1 219,9	-15,7
Транспортні засоби	3 277,0	2 727,0	3 348,4	71,4	2,2
Інструменти, прилади, інвентар	2 818,7	2 489,1	3 201,8	383,1	13,6
Інші основні засоби	870,8	1 226,2	1 930,8	1 060,0	121,7
Інші необоротні матеріальні засоби	1 008,3	750,4	1 124,3	116,0	11,5
Матеріальні основні активи, разом	22 916,0	18 302,0	24 441,0	1 525,0	6,7

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Найбільш показовими змінами характеризується стаття інших основних засобів, яка зросла на 121,7% - з 870,8 тис. грн до 1 930,8 тис. грн, що свідчить про значні інвестиції підприємства в додаткове обладнання та активи. Водночас суттєво збільшилася вартість будинків і споруд на 15,5%, з 7 195,6 тис. грн до 8 309,9 тис. грн, що може вказувати на проведену реконструкцію або капітальний ремонт виробничих приміщень. Водночас викликає занепокоєння динаміка

машин і обладнання, вартість яких зменшилася на 15,7% - з 7 745,6 тис. грн до 6525,7 тис. грн. Це є наслідком списання застарілого обладнання та тимчасових фінансових обмежень, що не дозволили здійснити повноцінне технічне переоснащення.

Загалом структура змін основних виробничих засобів демонструє обережну інвестиційну стратегію з акцентом на оновлення допоміжних активів та інфраструктури при одночасному збереженні обережного підходу до оновлення основного виробничого обладнання.

Аналіз забезпеченості фондами та ефективності їх використання в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за період 2021-2023 років розкриває наступні тенденції у виробничій діяльності підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Забезпеченість фондами та ефективність їх використання в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Показники	Роки			Відхилення 2023/2021	
	2021	2022	2023	Абсолютні	Відносні, %
Фондовіддача, тис. грн.	2,20	1,51	2,39	0,19	8,5
Фондомісткість, тис. грн.	0,45	0,66	0,42	-0,04	-7,8
Фондоозброєність, тис. грн.	825,4	763,3	763,3	-62,10	-7,5

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Фондовіддача, яка характеризує ефективність використання основних виробничих фондів, демонструє позитивну динаміку: з 2,20 тис. грн у 2021 році до 2,39 тис. грн у 2023 році, що становить зростання на 8,5%. Це свідчить про підвищення результативності використання наявних основних засобів та більш ефективне генерування виручки. Показник фондомісткості, який відображає вартість основних фондів, необхідних для виробництва одиниці продукції, зменшився з 0,45 тис. грн до 0,42 тис. грн, що становить скорочення на 7,8%. Таке зниження є позитивним індикатором, оскільки воно вказує на здатність підприємства виробляти більший обсяг продукції з меншими витратами основних фондів. Фондоозброєність, що характеризує забезпеченість

працівників основними виробничими фондами, зазнала незначного скорочення: з 825,4 тис. грн у 2021 році до 763,3 тис. грн у 2023 році, що становить зменшення на 7,5%. Це може бути наслідком часткового оновлення техніки, оптимізації виробничих процесів або структурних змін у штаті підприємства.

Комплексний аналіз цих показників демонструє, що підприємство знаходиться в процесі оптимізації використання основних виробничих фондів. Зростання фондівддачі при одночасному зниженні фондомісткості вказує на підвищення ефективності виробничої діяльності, раціональніше використання наявних ресурсів та потенціал для подальшого розвитку. Незначне скорочення фондоозброєності не справляє критичного впливу на загальну результативність господарської діяльності підприємства.

Ефективність трудових ресурсів у сільськогосподарських підприємствах визначається комплексом взаємопов'язаних факторів, серед яких провідне місце посідають продуктивність праці, кваліфікаційний рівень персоналу та системи мотивації співробітників. Специфіка галузі вимагає високого рівня професійної підготовки працівників, здатних ефективно управляти складною сільськогосподарською технікою, володіти навичками агрономії, розуміти тонкощі виробничих процесів. Ключовими фахівцями є агрономи, механізатори, водії комбайнів та інженерно-технічний персонал, від кваліфікації яких безпосередньо залежить урожайність та економічна ефективність підприємства. Економічна ефективність трудових ресурсів визначається співвідношенням отриманих результатів до витрат на персонал.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за період 2021-2023 років демонструє позитивні тенденції розвитку підприємства. Обсяг робіт суттєво зріс на 45,1%, з 31 186,0 тис. грн до 45 248,0 тис. грн, що свідчить про значне нарощування виробничих потужностей та ділової активності. Вартість валової продукції також збільшилася, хоча й менш динамічно - на 4,1%, з 49 016,0 тис. грн до 51 011,0 тис. грн. Кадровий склад підприємства зазнав незначних змін: середньорічна чисельність працівників зросла з 27 до 28 осіб, що становить збільшення на 3,7%. Відповідно

збільшилася кількість відпрацьованих людино-годин та людино-днів, що корелює з розширенням виробничої діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Ефективність використання трудових ресурсів в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Показники	Роки			Відхилення 2023/2021	
	2021	2022	2023	Абсолютні	Відносні, %
Обсяг робіт, тис. грн.	31186,0	25148,0	45248,0	14062,0	45,1
Вартість валової продукції, тис.грн.	49016,0	31120,0	51011,0	1995,0	4,1
Середньорічна чисельність працівників, чол.	27	27	28	1	3,7
Відпрацьовано людино-годин усіма працівниками облікового складу	54112	54432	56448	2016,0	3,6
Витрати робочого часу, людино-днів	6529	6804	7056	252,0	3,7
Фонд оплати праці, тис. грн.	3647,9	4101,2	4794,4	1146,5	31,4
Середньомісячна заробітна плата, грн.	11259,0	12658,0	14269,0	3010,0	26,7
Продуктивність праці, тис. грн./особу	1815,41	1152,59	1821,82	6,4	0,4
Продуктивність праці, тис. грн./особу (за обсягами)	1155,04	931,41	1616,00	461,0	39,9
Середньогодинний виробіток, грн./людино-год.	900,50	571,72	903,68	3,2	0,4

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Особливо показовими є зміни в оплаті праці. Фонд оплати праці збільшився на 31,4%, з 3 647,9 тис. грн до 4 794,4 тис. грн, а середньомісячна заробітна плата зросла на 26,7% - з 11 259,0 грн до 14 269,0 грн. Це свідчить про послідовну політику підвищення матеріальної мотивації працівників. Продуктивність праці демонструє неоднозначну динаміку. За показником тис. грн/особу спостерігається мінімальне зростання на 0,4%, тоді як за обсягами робіт продуктивність значно підвищилася на 39,9%. Середньогодинний виробіток також практично не змінився, збільшившись лише на 0,4%.

Загальні результати розрахунків указують на ефективне управління трудовими ресурсами, послідовне нарощування виробничого потенціалу та

послідовну політику матеріального стимулювання персоналу. Підприємство демонструє здатність збільшувати обсяги робіт при незначному збільшенні чисельності працівників, що характеризує високу організацію виробничих процесів.

Аналіз основних фінансово-економічних показників ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за період 2021-2023 років розкриває складну динаміку господарської діяльності підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції демонструє помірне зростання на 4,1%, збільшившись з 49 016,0 тис. грн до 51 011,0 тис. грн, що свідчить про відносну стабільність реалізаційної стратегії (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Показник	Рік			Динаміка	
	2021	2022	2023	абсолютна	відносна, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	49 016,0	31 120,0	51 011,0	1 995,0	4,1
Інші операційні доходи	124,0	4 727,0	1 199,0	1 075,0	866,9
Інші доходи	292,0	0,0	15,0	-277,0	-94,9
Разом доходи	49 432,0	35 847,0	52 225,0	2 793,0	5,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	31 186,0	25 148,0	45 248,0	14 062,0	45,1
Інші операційні витрати	565,0	3 033,0	914,0	349,0	61,8
Інші витрати	3 903,0	2 952,0	3 602,0	-301,0	-7,7
Разом витрати	35 654,0	31 133,0	49 764,0	14 110,0	39,6
Фінансовий результат до оподаткування	13 778,0	4 714,0	2 461,0	-11 317,0	-82,1
Чистий прибуток (збиток)	13 778,0	4 714,0	2 461,0	-11 317,0	-82,1
Рівень рентабельності, %	44,18	18,75	5,44	-	-38,7 п.п.

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Структура доходів зазнала суттєвих трансформацій. Інші операційні доходи різко зросли на 866,9%, з 124,0 тис. грн до 1 199,0 тис. грн, водночас інші доходи практично зникли, скоротившись на 94,9%. Загальна сума доходів збільшилася

на 5,7%, що є помірно позитивним результатом. Витратна частина демонструє більш динамічні зміни. Собівартість реалізованої продукції зросла на 45,1%, збільшившись з 31 186,0 тис. грн до 45 248,0 тис. грн, що значно перевищує темпи зростання доходів. Інші операційні витрати також збільшилися на 61,8%, тоді як інші витрати скоротилися на 7,7%.

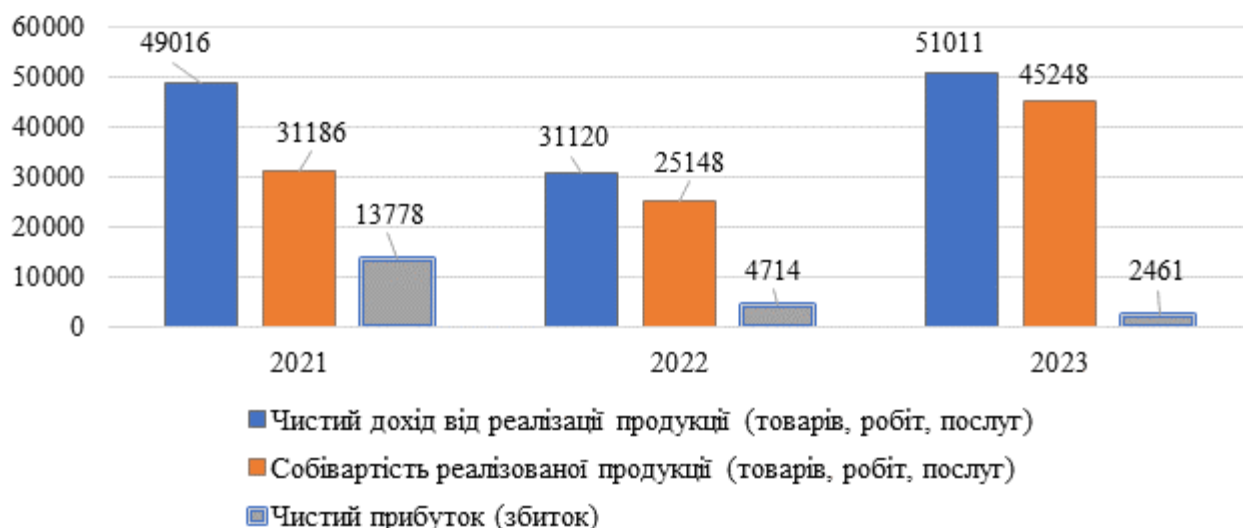

Рисунок 2.2 – Динаміка основних фінансово-економічних показників ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Найбільш критичним аспектом є фінансові результати підприємства. Фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток скоротилися на 82,1%, з 13 778,0 тис. грн до 2 461,0 тис. грн. Рівень рентабельності впав з 44,18% до 5,44%, що становить зниження на 38,7 процентних пунктів.

Такі зміни можуть бути наслідком впливу зовнішніх факторів, зокрема військової агресії, інфляційних процесів, зростання витрат на виробництво та логістику. Підприємство демонструє здатність генерувати прибуток, проте темпи нарощування витрат випереджають темпи зростання доходів, що потребує оптимізації витратної політики та пошуку резервів підвищення ефективності господарської діяльності.

2.2 Діагностика системи управління якістю продукції підприємства

Якість сільськогосподарської продукції виступає ключовим фактором, що безпосередньо впливає на фінансову результативність підприємства через складну систему взаємопов'язаних економічних механізмів. У сучасних ринкових умовах висока якість продукції визначає конкурентоспроможність підприємства, формує його репутацію та забезпечує стійкі канали збуту.

Таблиця 2.6 – Основні фактори впливу на якість сільськогосподарської продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Група факторів	Фактори	Характеристика впливу
Агротехнічні	Якість насіннєвого матеріалу	Визначає потенціал урожайності, стійкість до хвороб, однорідність продукції
	Система обробітку ґрунту	Впливає на водний, повітряний і поживний режими ґрунту
	Сівозміна	Попереджує виснаження ґрунту, зменшує ураження хворобами та шкідниками
	Система удобрення	Забезпечує оптимальне живлення рослин, впливає на біохімічний склад продукції
	Строки посіву	Визначає тривалість вегетаційного періоду, стійкість рослин
Технологічні	Система захисту рослин	Зменшує пошкодження врожаю хворобами та шкідниками
	Зрошення	Регулює водний режим, впливає на урожайність та якість продукції
	Техніка збирання	Впливає на збереження врожаю, мінімізацію пошкоджень
	Умови зберігання	Визначає тривалість зберігання, збереження поживних властивостей
Економічні	Рівень матеріально-технічного забезпечення	Можливість застосування сучасних технологій
	Кваліфікація персоналу	Якість виконання технологічних операцій
	Інвестиції в розвиток	Впровадження інновацій, сучасного обладнання
Соціальні	Культура землеробства	Дотримання технологічної дисципліни
	Мотивація працівників	Ставлення до праці, якість виконання робіт

Джерело: побудовано автором

Слід зазначити, що на певні фактори є вплив зі сторони людини (агротехнічні, технологічні, економічні і ін.), а на інші фактори (наприклад, природно-кліматичні, біологічні, екологічні тощо), людина або взагалі не має

впливу, або її вплив вкрай обмежений. Тому нами відображені фактори, які ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» може контролювати та має вплив.

На основі проведеного аналізу агротехнічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» можна зробити комплексну оцінку стану управління якістю продукції. Дослідження виявило низку як позитивних, так і проблемних аспектів виробничої діяльності господарства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Аналіз агротехнічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Показник	Нормативні значення	Фактичні значення господарства	Оцінка відповідності
Посівні якості насіння			
Схожість	90-95%	87%	Нижче норми
Чистота насіння	98-99%	97,5%	Нижче норми
Маса 1000 зерен	35-45 г	37 г	Відповідає
Агрохімічні показники ґрунту			
Кислотність ґрунту (рН)	6,0-7,0	6,5	Оптимально
Вміст гумусу	>3,5%	4,1%	Добре
НРК (азот, фосфор, калій)	Середній рівень	Середній	Задовільно
Технологічні показники			
Передпосівна обробка	Протруювання, інокуляція	Повна	Відповідає
Глибина посіву	4-6 см	5 см	Оптимально
Норма висіву	4-5 млн/га	4,5 млн/га	Відповідає
Показники врожайності			
Урожайність	4-5 т/га	3,7 т/га	Нижче норми
Вологість зерна	14-15%	17,5%	Нижче норми
Якість зерна			
Натура зерна	>720 г/л	735 г/л	Висока
Склоподібність	40-60%	42%	Відповідає
Білковість	12-14%	12,3%	Відповідає
Фітосанітарний стан			
Ураженість хворобами	<5%	3,5%	Добре
Пошкодження шкідниками	<3%	2,5%	Добре

Джерело: сформовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Позитивні характеристики системи управління якістю включають оптимальні показники агрохімічного стану ґрунтів, зокрема кислотність ґрунту (рН 6,5), високий вміст гумусу (4,1%), що перевищує нормативні значення. Господарство демонструє ефективну роботу служби захисту рослин, про що

свідчать низькі показники ураження хворобами (3,5%) та пошкодження шкідниками (2,5%). Технологічні показники посіву знаходяться в оптимальних межах: глибина посіву (5 см), норма висіву (4,5 млн/га), повна передпосівна обробка.

Водночас викликають занепокоєння окремі критичні показники якості продукції. Схожість насіння становить 87% при нормі 90-95%, чистота насіння – 97,5% замість очікуваних 98-99%. Особливу увагу менеджменту слід звернути на показник урожайності, який становить 3,7 т/га при нормативі 4-5 т/га, та вологість зерна – 17,5% замість рекомендованих 14-15%.

Незважаючи на наявні проблеми, господарство демонструє стабільні показники якості зерна: натура зерна висока (735 г/л), склоподібність та вміст білку відповідають нормативним вимогам. Це свідчить про потенціал підприємства та можливість подолання виявлених негативних тенденцій шляхом удосконалення агротехнічних процесів.

Система управління якістю потребує де-яких змін, зокрема в напрямках підвищення схожості та чистоти насіннєвого матеріалу, оптимізації технологій вирощування для збільшення врожайності та контролю вологості зерна. Рекомендується посилити моніторинг виробничих процесів, впровадити додаткові заходи з покращення посівних якостей насіння та технологій вирощування зернових культур.

Аналіз технологічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» виявив комплекс системних проблем, які потребують негайного вирішення для підвищення ефективності виробничих процесів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Аналіз технологічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Технологічний процес	Поточний стан	Якісна оцінка	Проблемні аспекти
Техніка збирання	Комбайни Case IH	Задовільна	- Часткове пошкодження зерна при збиранні - Втрати врожаю до 3-4%

Продовження таблиці 2.8

Технологічний процес	Поточний стан	Якісна оцінка	Проблемні аспекти
Досушування врожаю	Стаціонарні зерносушарки з активним вентилуванням	Середня ефективність	- Перевищення норм вологості (17,5% замість 14-15%) - Нерівномірність сушіння
Калібрування та сепарація	Стаціонарні сепаратори	Задовільна	- Неповне очищення від домішок - Чистота насіння 97,5%
Умови зберігання	Складські приміщення	Середня якість	- Ризик самозігрівання - Відсутність повної герметизації
Транспортування	Власний автопарк, вантажівки з тентованими кузовами	Задовільна	- Часткове пошкодження зерна - Ризик потрапляння вологи
Логістичне забезпечення	Часткова автоматизація процесів	Середня ефективність	- Відсутність повної прослідковуваності партій - Ручне управління логістичними потоками

Джерело: сформовано автором

Так, техніка збирання врожаю, представлена комбайнами Case IH, демонструє задовільний рівень, проте має суттєві недоліки: часткове пошкодження зерна під час збирання та втрати врожаю до 3-4%. Процес досушування врожаю характеризується середньою ефективністю з критичним перевищенням норм вологості (17,5% замість нормативних 14-15%) та нерівномірністю сушіння. Система калібрування та сепарації потребує вдосконалення, оскільки наявні стаціонарні сепаратори забезпечують неповне очищення від домішок, а чистота насіння становить лише 97,5%. Умови зберігання мають середню якість з ризиками самозігрівання та неповної герметизації складських приміщень.

Транспортування зерна здійснюється власним автопарком з тентованими вантажівками, однак має проблеми часткового пошкодження зерна та ризику потрапляння вологи. Логістичне забезпечення характеризується частковою автоматизацією процесів, відсутністю повної простежуваності партій та переважанням ручного управління логістичними потоками.

Загальна оцінка технологічних процесів вказує на необхідність комплексної модернізації системи управління якістю. Підприємству доцільно впровадити сучасні технології контролю вологості, оновити парк збиральної техніки, автоматизувати логістичні процеси, вдосконалити системи сепарації та зберігання зерна.

Аналіз економічних показників якості зернової продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє комплексну картину стану підприємства з точки зору матеріально-технічного забезпечення, кваліфікації персоналу та інвестиційної стратегії (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз економічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Економічний показник	Поточний стан	Кількісна оцінка	Якісна характеристика
Рівень матеріально-технічного забезпечення			
Технічне оснащення	Комбайни Case IH	Середній знос 30-45%	Часткова відповідність сучасним технологіям
Виробничі потужності	Власні виробничі приміщення, елеватор	Завантаженість 85-90%	Достатній рівень для поточного виробництва
Кваліфікація персоналу			
Освітній рівень	Вища профільна освіта	60% персоналу з профільною освітою	Середній рівень кваліфікації
Професійний досвід	Середній стаж роботи 12-15 років	Досвідчений колектив	Стабільність виробничих процесів
Інвестиції в розвиток			
Обсяг інвестицій	Власні кошти + часткове кредитування	3-5 млн грн щорічно	Помірний інвестиційний потенціал
Напрямки інвестування	Технічне переоснащення, навчання персоналу	60% - техніка, 10% - навчання, 30% - інфраструктура	Збалансована інвестиційна стратегія

Джерело: сформовано автором

У технічному оснащенні підприємство використовує комбайни Case IH з середнім зносом 30-45%, що свідчить про часткову відповідність сучасним технологічним вимогам. Виробничі потужності, включаючи власні приміщення та елеватор, завантажені на 85-90%, що характеризує достатній рівень для поточного виробництва. Кадровий потенціал підприємства представлений

досвідченим колективом: 60% персоналу мають вищу профільну освіту, а середній стаж роботи становить 12-15 років. Це забезпечує стабільність виробничих процесів та середній рівень кваліфікації працівників.

Інвестиційна стратегія підприємства виглядає збалансованою: щорічно підприємство інвестує 3-5 мільйонів гривень, формуючи помірний інвестиційний потенціал. Структура інвестицій розподіляється наступним чином: 60% спрямовується на технічне переоснащення, 10% - на навчання персоналу та 30% - на розвиток інфраструктури.

На основі наданої таблиці можна охарактеризувати систему управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Перелік відповідальних осіб за управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Посада	Сфера відповідальності	Вплив на забезпечення якості продукції
Директор	Загальне стратегічне управління	Визначає інвестиційну політику (3-5 млн грн щорічно), контролює напрямки технічного переоснащення та розвитку підприємства
Головний агроном	Агротехнічний супровід виробництва	Забезпечує дотримання технологій вирощування зернових, контролює якість посівного матеріалу, системи удобрення та захисту рослин
Начальник технічного відділу	Утримання та експлуатація техніки	Здійснює моніторинг технічного стану комбайнів Case IH, організує технічне обслуговування з метою мінімізації зносу (наразі 30-45%)
Завідувач елеватором	Зберігання та первинна обробка зерна	Відповідає за умови зберігання, очищення, сушіння зерна, підтримання належного температурного режиму та вологості
Начальник відділу кадрів	Кадрове забезпечення	Підтримує високий освітній рівень персоналу (60% з профільною освітою), організує навчання та підвищення кваліфікації
Головний агроном	Контроль якості продукції	Розробляє та впроваджує стандарти якості, проводить вхідний, проміжний та вихідний контроль зернової продукції
Головний бухгалтер	Облік витрат на якість	Здійснює моніторинг витрат на технічне переоснащення, навчання персоналу та інфраструктуру

Джерело: сформовано автором

Підприємство має чітку структуру відповідальності, де кожен керівник несе специфічні обов'язки щодо забезпечення якості. Директор визначає стратегічний

напрямок розвитку, інвестуючи щорічно 3-5 млн грн у технічне переоснащення. Головний агроном відповідає за агротехнічний супровід, контролюючи технології вирощування, якість посівного матеріалу та систему захисту рослин. Начальник технічного відділу здійснює моніторинг стану техніки, прагнучи мінімізувати знос до 30-45%. Завідувач елеватором забезпечує належні умови зберігання зерна, а начальник відділу кадрів підтримує високий освітній рівень персоналу - 60% працівників мають профільну освіту. Головний агроном з якості розробляє та впроваджує стандарти контролю, проводячи вхідний, проміжний та вихідний моніторинг продукції. Головний бухгалтер здійснює фінансовий облік витрат на підвищення якості, включаючи технічне переоснащення та навчання персоналу.

Загальний висновок свідчить про стійкий стан управління якістю продукції, де поєднуються помірні інвестиції, достатній рівень технічного забезпечення та кваліфікований персонал. Водночас, підприємству варто приділити увагу оновленню техніки та продовженню інвестицій у професійний розвиток співробітників для підтримання конкурентоспроможності на аграрному ринку.

2.3 Дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства

Перш за все, якість продукції безпосередньо впливає на ціноутворення. Високоякісне зерно має суттєво вищу ринкову вартість порівняно з продукцією середньої або низької якості. Це дозволяє підприємству отримувати вищу ціну, яка безпосередньо трансформується в додатковий фінансовий результат. Зокрема, продукція вищих класів може коштувати на 20-30% дорожче, що створює значний потенціал для нарощування прибутковості.

Важливим аспектом впливу якості є розширення ринкових можливостей підприємства. Високоякісна продукція, яка відповідає міжнародним стандартам продовольчої безпеки, має доступ до більш широких ринків збуту, включаючи експортні напрямки. Це особливо актуально для сільськогосподарських

підприємств, які прагнуть виходити на міжнародні ринки зерна та олійних культур.

Система управління якістю впливає на операційні витрати підприємства. Ретельний контроль на всіх етапах виробництва дозволяє мінімізувати втрати врожаю, знизити витрати на доробку та підготовку продукції, зменшити ризики браку. Це безпосередньо позначається на собівартості продукції та фінансовій ефективності господарської діяльності.

Аналіз динаміки цін на товарну продукцію ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за 2021-2023 роки виявляє негативну тенденцію зниження цін по всіх досліджуваних культурах (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Динаміка цін на товарну продукцію в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Назва	Рік			Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021	2022	2023		
	грн/ц	грн/ц	грн/ц	грн/ц	%
Пшениця озима	624,0	446,9	514,1	-109,9	-17,6
Кукурудза на зерно	670,0	634,7	514,6	-155,4	-23,2
Ячмінь	696,9	588,0	542,5	-154,4	-22,2
Овес	0,0	591,0	555,5	555,5	-6,0
Боби сої	1 681,1	1 197,7	1 177,6	-503,5	-30,0
Насіння ріпаку	1 631,5	1 148,2	1 244,3	-387,2	-23,7
Насіння соняшнику	1 681,5	1 377,7	1 190,7	-490,8	-29,2

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Так, найбільш відчутне падіння цін спостерігається для бобів сої (-30,0%), що становить зменшення на 503,5 грн/ц, та насіння соняшнику (-29,2%, або - 490,8 грн/ц). Озима пшениця втратила 17,6% вартості, зменшившись на 109,9 грн/ц, кукурудза на зерно - 23,2% (-155,4 грн/ц), ячмінь - 22,2% (-154,4 грн/ц). Поява вівса в аналізі з 2022 року демонструє незначне зниження на 6,0%.

Загальний висновок свідчить про суттєве погіршення цінової кон'юнктури для сільськогосподарських культур господарства протягом досліджуваного періоду.

Аналіз різниці між внутрішніми цінами ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» та середніми цінами на внутрішньому ринку України демонструє складну динаміку. У 2021 році господарство переважно мало нижчі ціни порівняно з ринковими, особливо по вівсу (-670,0 грн/ц) та насінню ріпаку (-338,5 грн/ц) (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Різниця між внутрішніми цінами на товарну продукцію в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» та середніми на внутрішньому ринку України

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	Різниця, грн/ц	%	Різниця, грн/ц	%	Різниця, грн/ц	%	грн/ц	%
Пшениця озима	-232,0	-37,2	-193,1	-43,2	-65,9	-12,8	166,1	-71,6
Кукурудза на зерно	-26,0	-3,9	54,7	8,6	44,6	8,7	70,6	-271,6
Ячмінь	236,9	34,0	138,0	23,5	112,5	20,7	-124,4	-52,5
Овес	-670,0	0,0	-134,0	-22,7	35,5	6,4	705,5	-105,3
Боби сої	-7,9	-0,5	-450,3	-37,6	-562,4	-47,8	-554,5	69 раз
Насіння ріпаку	-338,5	-20,7	-251,8	-21,9	-455,7	-36,6	-117,2	34,6
Насіння соняшнику	-218,5	-13,0	-142,3	-10,3	-194,3	-16,3	24,2	-11,1

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Протягом 2022-2023 років відбулися значні зміни: зросла конкурентоспроможність кукурудзи (позитивне відхилення 44,6 грн/ц у 2023 році) та вівса (35,5 грн/ц). Найбільш негативна тенденція спостерігається для бобів сої, де від'ємне значення сягнуло -562,4 грн/ц. Ячмінь демонструє поступове зниження цінової привабливості - від +236,9 грн/ц у 2021 році до +112,5 грн/ц у 2023 році.

В цілому, отримані результати свідчать про необхідність перегляду цінової політики та пошуку шляхів підвищення якості та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції господарства.

Репутаційний складник якості продукції формує стійкі довгострокові партнерські відносини з покупцями, створює передумови для укладання довгострокових контрактів на постачання, що забезпечує стабільність грошових

надходжень. Постійні партнери готові платити вищу ціну за гарантовану якість та надійність постачальника.

Аналіз каналів збуту ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» за 2021-2023 роки демонструє значні структурні зміни. Загальний обсяг реалізації продукції зріс на 33,1% з 52 212 ц у 2021 році до 69 506 ц у 2023 році. Найбільш динамічно розвивалися державні закупівлі, які збільшилися на 66,4% та склали 20% від загального обсягу збуту. Експорт також показав значне зростання на 62,7%, досягнувши 22% ринку (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Канали збуту власної продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Канал	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	ц	%	ц	%	ц	%	ц	%
Продаж трейдерам	7 309,7	14,0	13 233,1	37,0	11 121,0	16,0	3811,3	52,1
Реалізація на елеватори	16 185,7	31,0	11 802,5	33,0	14 596,3	21,0	-1589,5	-9,8
Прямі продажі переробним підприємствам	10 964,5	21,0	5 007,1	14,0	14 596,3	21,0	3631,7	33,1
Державні закупівлі	8 353,9	16,0	2 503,6	7,0	13 901,2	20,0	5547,3	66,4
Експорт	9 398,2	18,0	3 218,9	9,0	15 291,3	22,0	5893,2	62,7
Разом	52 212,0	100,0	35 765,0	100,0	69 506,0	100,0	17294,0	33,1

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Продаж трейдерам зріс на 52,1% і становив 16% збуту. Прямі продажі переробним підприємствам збільшилися на 33,1%. Водночас реалізація на елеватори скоротилася на 9,8%. Ключовою тенденцією є диверсифікація каналів збуту, збільшення частки експорту та державних закупівель при одночасному зменшенні питомої ваги традиційних каналів реалізації. Це свідчить про гнучку маркетингову стратегію господарства та здатність адаптуватися до змінних ринкових умов.

На основі SWOT-аналізу управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» можна зробити комплексну оцінку стану управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія». Серед ключових сильних сторін підприємства - висока якість зерна, про що свідчать показники натури зерна (735 г/л), білковість (12,3%), склоподібність (42%) та низький рівень ураженості хворобами (3,5%) і пошкоджень шкідниками (2,5%). Додатковими перевагами є родючі ґрунти з оптимальною кислотністю та високим вмістом гумусу, а також кваліфікований персонал - 60% співробітників мають профільну освіту та значний досвід роботи (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – SWOT-аналіз управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Сильні сторони (Strengths):	Слабкі сторони (Weaknesses):
- Висока якість зерна: натура зерна 735 г/л, білковість 12,3%, склоподібність 42%, низький рівень ураженості хворобами (3,5%) та пошкоджень шкідниками (2,5%). - Родючі ґрунти з оптимальною кислотністю (рН 6,5) та високим вмістом гумусу (4,1%). - Кваліфікований персонал: 60% співробітників мають профільну освіту, середній стаж роботи 12-15 років. - Помірний, але стабільний інвестиційний потенціал (3-5 млн грн щорічно). - Диверсифіковані канали збуту з орієнтацією на експорт та державні закупівлі.	- Нижча за нормативи врожайність (3,7 т/га замість 4-5 т/га) та висока вологість зерна (17,5% замість 14-15%). - Часткове пошкодження зерна при збиранні та транспортуванні. - Неповне очищення від домішок (чистота насіння 97,5%). - Знос техніки 30-45%, що впливає на ефективність виробництва. - Зниження цін на основні сільськогосподарські культури протягом 2021-2023 років.
Можливості (Opportunities):	Загрози (Threats):
- Розширення експортних каналів збуту (зростання на 62,7% за два роки). - Потенціал збільшення врожайності через вдосконалення агротехнічних прийомів. - Модернізація техніки та логістичних процесів. - Підвищення якості зберігання та первинної обробки зерна. - Посилення інвестицій у технічне переоснащення та навчання персоналу.	- Постійне зниження цін на сільськогосподарську продукцію (від -6% до -30% за різними культурами). - Значне відставання внутрішніх цін від ринкових, особливо по бобах сої. - Ризики логістичного забезпечення: часткова автоматизація, ручне управління потоками. - Потенційні проблеми з самозіграванням зерна через недосконалі умови зберігання. - Посилення конкуренції на ринку зернової продукції.

Джерело: складено автором

Водночас підприємство має низку суттєвих слабких сторін. Зокрема, спостерігається нижча за нормативи врожайність (3,7 т/га замість 4-5 т/га) та підвищена вологість зерна (17,5% замість 14-15%). Наявні часткові пошкодження зерна при збиранні та транспортуванні, неповне очищення від домішок, а також значний знос техніки (30-45%), що негативно впливає на ефективність виробництва.

Серед можливостей для розвитку - розширення експортних каналів збуту (зростання на 62,7% за два роки), потенціал збільшення врожайності через вдосконалення агротехнічних прийомів, модернізація техніки та логістичних процесів, підвищення якості зберігання зерна та посилення інвестицій у технічне переоснащення.

Водночас підприємство стикається з низкою загроз: постійне зниження цін на сільськогосподарську продукцію (від -6% до -30%), значне відставання внутрішніх цін від ринкових, ризики логістичного забезпечення, потенційні проблеми з самозіграванням зерна через недосконалі умови зберігання та посилення конкуренції на ринку зернової продукції.

В цілому проведений аналіз свідчить, що управління якістю зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» має як потенціал, так і потребує суттєвих покращень. Підприємству необхідно зосередитися на модернізації виробничих процесів, оновленні техніки, вдосконаленні агротехнічних прийомів та більш ефективному управлінні логістикою для підвищення конкурентоспроможності на ринку зернової продукції.

Системи управління якістю, впровадження сучасних технологій виробництва, ретельний агрономічний супровід, використання сертифікованого насіння, дотримання технологічних регламентів - всі ці фактори формують комплексний підхід до забезпечення високої якості сільськогосподарської продукції, що є визначальним для фінансової успішності підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТОВ СНВ «АГРОФІРМА «МРІЯ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1 Формування системи управління якістю продукції

На основі проведеного аналізу системи управління якістю продукції підприємства ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» можна виділити ключові напрями удосконалення системи управління якістю продукції.

Передусім, підприємству необхідно зосередитися на підвищенні врожайності, яка наразі становить 3,7 т/га при нормативі 4-5 т/га. Це можливо шляхом оптимізації агротехнічних прийомів, впровадження сучасних технологій землеробства та поліпшення якості посівного матеріалу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Основні напрями формування системи управління якістю продукції для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Напрямок	Заходи	Очікуваний результат
Підвищення врожайності	- Оптимізація агротехнічних прийомів - Поліпшення якості посівного матеріалу - Впровадження сучасних технологій землеробства	Збільшення врожайності до нормативних 4-5 т/га
Технічне переоснащення	- Модернізація зерносушарок - Придбання сучасних сепараторів	Зниження пошкоджень зерна при збиранні Підвищення якості первинної обробки зерна
Оптимізація логістики	- Впровадження повної автоматизації обліку - Система прослідковуваності партій - Автоматизація логістичних потоків	Підвищення ефективності управління Зменшення ризиків втрати продукції
Покращення зберігання	- Герметизація складських приміщень - Встановлення систем контролю вологості - Впровадження сучасних технологій зберігання	Запобігання самозігріванню Дотримання норм вологості зерна (14-15%)
Розвиток персоналу	- Підвищення кваліфікації співробітників	Підвищення рівня кваліфікації персоналу

Продовження таблиці 3.1

Напрямок	Заходи	Очікуваний результат
Розвиток персоналу	- Навчальні програми з новітніх технологій - Стажування в передових господарствах	Впровадження інноваційних практик
Оптимізація збутової стратегії	- Розширення експортних каналів - Диверсифікація каналів збуту - Аналіз ринкового ціноутворення	Збільшення частки експорту Підвищення рентабельності продажів
Інвестиційна політика	- Збільшення обсягу інвестицій - Цільове інвестування в технології - Залучення кредитних коштів	Модернізація виробництва Підвищення конкурентоспроможності
Впровадження системи сертифікації продукції	- Адаптація виробничих процесів до вимог міжнародних стандартів	Приведення технологій до міжнародних вимог

Джерело: складено автором

Важливим напрямком є технічне переоснащення, оскільки наявний знос техніки (30-45%) негативно впливає на якість збирання та обробки зерна. Модернізація комбайнів, зерносушарок та сепараторів дозволить мінімізувати пошкодження зерна та покращити його первинну обробку.

Критичними аспектами управління якістю є логістика та зберігання. Часткова автоматизація та ручне управління логістичними потоками створюють ризики втрати продукції. Необхідно впровадити систему повної прослідковуваності партій та автоматизувати логістичні процеси. Крім того, потребують вдосконалення умови зберігання - герметизація складських приміщень, контроль вологості та температурного режиму.

Важливу роль відіграє розвиток персоналу. Незважаючи на те, що 60% співробітників мають профільну освіту, підприємству варто інвестувати в навчальні програми, стажування та підвищення кваліфікації для впровадження інноваційних технологій.

Окремої уваги потребує збутова стратегія. Незважаючи на диверсифіковані канали збуту та зростання експорту на 62,7%, підприємство стикається зі зниженням цін на сільськогосподарську продукцію. Необхідно

провести глибокий аналіз ринкового ціноутворення та розширити канали збуту, особливо в експортному напрямку.

В цілому, формування системи управління якістю для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» потребує комплексного підходу, який включає технологічну модернізацію, оптимізацію логістичних процесів, розвиток персоналу та адаптивну маркетингову стратегію. Реалізація цих напрямків дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства, покращити якість зернової продукції та збільшити її економічну ефективність.

Перелік першочергових заходів технічного переоснащення для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє комплексний підхід до модернізації системи управління якістю продукції. Загальний бюджет оновлення технічної інфраструктури становить 4,8-6,3 млн гривень, що є цілком реальним з огляду на поточний інвестиційний потенціал підприємства (3-5 млн грн щорічно) (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Перелік першочергових практичних заходів з технічного переоснащення системи управління якістю продукції для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Напрямок	Захід	Очікуваний ефект	Орієнтовні витрати
Сушильне господарство	Модернізація стаціонарних зерносушарок, або додаткове придбання мобільних сушарок з впровадженням автоматизованого контролю вологості	Забезпечення норми вологості 14-15%, рівномірність сушіння	1,0-1,5 млн грн
Сепарація	Придбання сучасних високоточних сепараторів	Підвищення чистоти насіння до 99%, повне очищення від домішок	800,0-900,0 тис. грн
Логістичне обладнання	Впровадження системи штрих-кодування та електронного обліку партій	Повна прослідковуваність, автоматизація логістики	500,0-700,0 тис. грн
Система зберігання	Модернізація складських приміщень: герметизація, система вентиляції	Запобігання самозігріванню, контроль температури	1,0-1,2 млн грн
Транспортування	Оновлення вантажівок з герметичними кузовами та GPS-моніторингом	Зниження ризику пошкодження зерна при перевезеннях	1,5-2,0 млн грн

Джерело: складено автором

Ключовими напрямками інвестування визначено оновлення збиральної техніки, модернізацію сушильного обладнання, впровадження сучасних сепараторів, логістичних систем та транспортного парку. Очікувані результати включають суттєве зниження пошкоджень зерна, підвищення точності сепарації, забезпечення оптимальної вологості та чистоти насіння, а також повну прослідковуваність логістичних процесів.

Запропоновані заходи дозволять підвищити якість зернової продукції, мінімізувати технологічні ризики та створити більш конкурентоспроможну виробничу систему. Реалізація цієї стратегії потребує послідовних інвестицій, але має забезпечити довгостроковий економічний ефект для підприємства.

Запропонована стратегія формування системи управління якістю продукції для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» також передбачає впровадження сертифікації продукції. Комплекс заходів націлений на формування сучасної системи управління якістю та розрахований на 12-18 місяців.

Таблиця 3.3 – Перелік заходів з впровадження сертифікації продукції

Етап	Захід	Очікуваний результат	Термін реалізації
Підготовчий	Аналіз вимог міжнародних стандартів якості (ISO 22000, HACCP)	Розуміння необхідних вимог та стандартів	1-2 місяці
Діагностичний	Внутрішній аудит виробничих процесів та систем контролю якості	Виявлення невідповідностей існуючим стандартам	2-3 місяці
Розроблення документації	Підготовка документації систем управління якістю та безпечності продукції	Формування повного пакету документів для сертифікації	3-4 місяці
Впровадження системи	Адаптація виробничих процесів до вимог міжнародних стандартів	Приведення технологій до міжнародних вимог	4-6 місяців
Навчання персоналу	Підготовка та перепідготовка співробітників	Забезпечення компетентності персоналу	2-3 місяці
Попередня сертифікація	Внутрішній аудит готовності до сертифікації	Оцінка відповідності стандартам	1 місяць
Зовнішня сертифікація	Проходження сертифікаційного аудиту	Отримання міжнародного сертифікату	1-2 місяці
Підтримка системи	Моніторинг та постійне вдосконалення системи управління якістю	Підтримання високих стандартів якості	Постійно

Джерело: складено автором

Процес передбачає ґрунтовну діагностику виробничих процесів, адаптацію документації до вимог міжнародних стандартів ISO 22000 та HACCP, навчання персоналу та поступову трансформацію існуючої системи управління. Особливу увагу приділено внутрішньому аудиту та попередній оцінці відповідності, що мінімізує ризики при проходженні зовнішньої сертифікації. Загальний термін впровадження: 12-18 місяців.

Впровадження сертифікації дозволить підприємству не лише підвищити якість продукції, але й значно розширити можливості виходу на міжнародні ринки, посилити конкурентоспроможність та довіру споживачів.

На основі проведених попередніх розрахунків можна зробити витратний аналіз впровадження сертифікації продукції для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія». Загальні витрати на впровадження сертифікаційної системи складуть близько 1110,00 тис. грн, з яких одноразові витрати становлять 960,0 тис. грн, а щорічні витрати на підтримку системи - 150,0 тис. грн.

Таблиця 3.4 – Комплекс дій з впровадження сертифікації продукції для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»:

Етап	Відповідальні особи	Вартість, тис. грн
Підготовчий	Директор, головний агроном, головний інженер	50,0
Діагностування	Директор, головний агроном, головний інженер	120,0
Документування	Юрист, головний інженер, головний агроном	120,0
Технічна підготовка	Головний інженер	250,0
Навчання персоналу	Відділ кадрів, головний агроном, головний інженер	70,0
Сертифікаційний аудит	Директор, головний агроном, головний інженер	350,0
Підтримка системи	Директор, головний агроном, головний інженер	150,0 щорічно

Джерело: складено автором

Найбільш витратними етапами є сертифікаційний аудит (350,0 тис. грн) та технічна підготовка (250,0 тис. грн). До процесу впровадження залучені ключові фахівці підприємства: директор, головний агроном, головний інженер, відділ кадрів та юрист. Кожен етап має чітко визначених відповідальних осіб та передбачає послідовну роботу з підготовки, діагностування, документування, технічної підготовки, навчання персоналу та проведення сертифікаційного

аудиту. Витрати на впровадження сертифікації є інвестицією в підвищення якості та конкурентоспроможності продукції агрофірми, що може забезпечити додаткові переваги на ринку сільськогосподарської продукції.

3.2 Реалізація основних напрямів управління якістю продукції

Придбання мобільних зерносушарок та високоточних сепараторів для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» є стратегічно важливим рішенням у контексті вдосконалення системи управління якістю продукції.

Мобільні зерносушарки дозволять оперативно та якісно знижувати вологість зерна безпосередньо в полі, що критично важливо для запобігання втрат урожаю та збереження його насінневих та товарних якостей. А сучасні високоточні сепаратори забезпечать ефективне калібрування зернового матеріалу, що сприятиме підвищенню однорідності та чистоти зерна, покращенню його товарних характеристик.

Економічна доцільність таких інвестицій полягає в зниженні витрат на доробку зерна, мінімізації втрат урожайності, підвищенні якості продукції та, як наслідок, збільшенні її ринкової вартості. Технічне переоснащення дасть змогу агрофірмі наблизитися до європейських стандартів якості, підвищити конкурентоспроможність власної продукції та забезпечити більш ефективне управління технологічними процесами в рослинництві.

Аналіз прогнозування об'ємів доробки врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє позитивну динаміку валового збору сільськогосподарських культур з одночасним суттєвим скороченням обсягів доробки на сторонніх потужностях. Загальний обсяг реалізованої продукції зросте з 69 506,0 ц у 2023 році до 78 728,5 ц у 2026 році, що становить приріст близько 13,3%. Водночас питома вага доробки на сторонніх потужностях зменшиться з 39,4% до 20,7%, що відображає значне скорочення залежності від зовнішніх потужностей майже на 40,6%. Найсуттєвіше зменшення доробки очікується по ячменю (-61,6%), пшениці озимій (-48,7%) та кукурудзі (-36,4%) (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Прогнозування динаміки об’ємів доробки врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на сторонніх потужностях

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2026 р. від 2023 р	
	2023 /факт/			2026 /прогноз/				
	Реалізо- вано, ц	Доробка на сторонніх потужностях		Реалізо- вано, ц	Доробка на сторонніх потужностях			
		ц	%		ц	%	ц	%
Пшениця озима	10585,0	4763,3	45,0	11114,3	2445,1	22,0	-2318,1	-48,7
Кукурудза на зерно	33828,0	12854,6	38,0	38902,2	8169,5	21,0	-4685,2	-36,4
Ячмінь	7518,0	3909,4	52,0	7893,9	1499,8	19,0	-2409,5	-61,6
Овес	1201,0	384,3	32,0	1261,1	201,8	16,0	-182,6	-47,5
Боби сої	4267,0	981,4	23,0	5056,4	910,2	18,0	-71,3	-7,3
Насіння ріпаку	6029,0	2592,5	43,0	6903,2	1518,7	22,0	-1073,8	-41,4
Насіння соняшнику	6078,0	1884,2	31,0	7597,5	1519,5	20,0	-364,7	-19,4
Разом, ц	69506,0	27369,6	39,4	78728,5	16264,6	20,7	-11105,1	-40,6

Джерело: розраховано автором

Позитивним трендом є мінімальне скорочення доробки сої (-7,3%), що свідчить про стабільність виробництва цієї культури. Прогнозні показники вказують на послідовну стратегію підприємства з нарощування власних потужностей та оптимізації виробничих процесів у рослинництві.

Аналіз прогнозування динаміки фінансових витрат на доробку врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє послідовну стратегію оптимізації виробничих витрат. Загальні витрати на доробку зменшаться з 2 684,0 тис. грн у 2023 році до 1 595,0 тис. грн у 2026 році, що становить суттєве скорочення на 1 089,0 тис. грн або 40,6%. Найбільш значне зниження витрат очікується за операціями сушіння (-461,7 тис. грн), зберігання (-249,2 тис. грн) та відвантаження (-238,8 тис. грн). Скорочення обсягів доробки на сторонніх потужностях з 2 737,0 тонн до 1 626,5 тонн супроводжується пропорційним зменшенням витрат за всіма технологічними операціями. Прогнозні показники свідчать про ефективну політику підприємства щодо зменшення залежності від

зовнішніх потужностей, оптимізації виробничих процесів та раціоналізації витрат у сфері доробки сільськогосподарської продукції.

Таблиця 3.6 – Прогнозування динаміки фінансових витрат на доробку врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на сторонніх потужностях

Операція	Одиниця виміру	2023 рік /факт/			2026 рік /прогноз/		Різниця 2026 р. до 2023 р.
		Тариф (ціна), грн	Показ-ник	Фактичні витрати, тис. грн.	Показ-ник	Прогнозні витрати, тис. грн.	
Приймання	за 1 тонну фізичної ваги	26,4	2737,0 тонн	72,3	1 626,5 тонн	42,9	-29,3
Очистка	за зниження смітної домішки на 1 тонно-відсоток	36	1,5 %	147,8	1,5 %	87,8	-60,0
Сушіння	за зниження вологості на 1 тонно-відсоток	118,8	3,5%	1138,0	3,5%	676,3	-461,7
Активне вентилування	за зниження вологості на 1 тонно-відсоток	30	1,5 %	123,2	1,5%	73,2	-50,0
Зберігання	за 1 тонну залікової ваги за тонно-добу	4,08	55 діб	614,2	55 діб	365,0	-249,2
Відвантаження	за 1 тонну відвантаженого зерна	215,04	2737,0 тонн	588,6	1 626,5 тонн	349,8	-238,8
Разом витрат, тис. грн.				2684,0		1595,0	-1089,0

Джерело: розраховано автором

Аналіз доробки врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на сторонніх потужностях виявляє чітку тенденцію до послідовної оптимізації виробничих процесів та зменшення залежності від зовнішніх потужностей. Протягом 2023-2026 років підприємство планує скоротити обсяги доробки на сторонніх потужностях з 39,4% до 20,7% від загального валового збору, що становить зменшення на 40,6%. Найсуттєвіше скорочення очікується по ячменю (-61,6%), пшениці озимій (-48,7%) та кукурудзі (-36,4%).

Паралельно з цим прогнозується зниження фінансових витрат на доробку з 2 684,0 тис. грн до 1 595,0 тис. грн, тобто на 1 089,0 тис. грн або 40,6%. Така стратегія свідчить про послідовну політику підприємства з нарощування власних потужностей, технічного переоснащення, підвищення ефективності виробничих

процесів та раціоналізації витрат у рослинництві. Загальні тенденції вказують на поступальний рух агрофірми до більш автономного та економічно обґрунтованого виробництва сільськогосподарської продукції.

Аналіз прогнозування тривалості процесу доробки врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на власних потужностях демонструє комплексний підхід до оптимізації виробничих процесів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Прогнозування тривалості процесу доробку врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на власних потужностях

Продукція	Реалізація 2026 рік /прогноз/	Власна доробка (досушування)		Продуктив- ність	Процес досушування	
	тонн	%	тонн	т/годину	т/добу	діб
Пшениця озима	1 111,4	78	867	4	64	14
Кукурудза на зерно	3 890,2	79	3073	2,5	40	77
Ячмінь	789,4	81	639	4	64	10
Овес	126,1	84	106	4	64	2
Боби сої	505,6	82	415	2	32	13
Насіння ріпаку	690,3	78	538	3	48	11
Насіння соняшнику	759,8	80	608	2	32	19
Разом	7 872,9	79	6246			145

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг реалізації у 2026 році становитиме 7 872,9 тонн, з яких 79% або 6246 тонн будуть оброблені на власних потужностях. Найбільша тривалість процесу досушування припадає на кукурудзу (77 діб) та насіння соняшнику (19 діб), що пов'язано з їх специфічними біологічними особливостями. Найменший час досушування потребують овес (2 доби) та ячмінь (10 діб). Середня продуктивність обладнання варіюється від 2 до 4 тонн на годину, а добова продуктивність - від 32 до 64 тонн залежно від культури. Загальна тривалість процесу досушування всього врожаю становитиме 145 діб, що свідчить про необхідність ретельного планування та синхронізації технологічних процесів для забезпечення ефективної доробки сільськогосподарських культур.

Аналіз фінансових витрат на забезпечення процесу доробки врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє значний потенціал оптимізації виробничих витрат через зміну енергоносіїв (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Фінансові витрати на забезпечення процесу доробку врожаю ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на власних потужностях

Продукція	Об'єм доробки, т	Вартість пального, тис. грн.	
		При використанні дизельного палива	При використанні природного газу
Пшениця озима	867	507,1	149,8
Кукурудза на зерно	3073	1797,9	531,1
Ячмінь	639	374,1	110,5
Овес	106	62,0	18,3
Боби сої	415	242,6	71,6
Насіння ріпаку	538	315,0	93,0
Насіння соняшнику	608	355,6	105,0
Разом	6246	3654,1	1079,4

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг доробки становить 6 246 тонн сільськогосподарських культур. При використанні дизельного палива витрати складуть 3 654,1 тис. грн, тоді як перехід на природний газ дозволить скоротити витрати до 1 079,4 тис. грн, що є економією майже 70,5%. Найбільші абсолютні витрати припадають на кукурудзу: 1 797,9 тис. грн при використанні дизельного палива та 531,1 тис. грн при переході на природний газ. Порівняння показує, що впровадження газового обладнання для доробки врожаю є економічно доцільним рішенням, яке дозволить підприємству суттєво знизити витрати на паливо та підвищити рентабельність виробничих процесів.

Аналіз прогнозування динаміки об'ємів сепарації врожаю для ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» розкриває варіативність виробничих сценаріїв залежно від матеріальних потоків. При максимальному потоці 4 684,8 тонн підприємство здатне забезпечити доробку з продуктивністю 3,0 т/год, витративши 1 562 години та 98 робочих днів, з можливими відходами до 2,5%. У середньому сценарії (3 747,8 тонн) показники становлять 1 249 годин, 78 робочих днів та 3% відходів (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Прогнозування динаміки об'ємів доробки врожаю (сепарації) ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» на власних потужностях

Показники	Матеріальний потік		
	Максимальна кількість	Середній показник	Мінімальна кількість
Матеріальний потік	4684,8	3747,8	2186,2
Продуктивність доробки, т/год	3,0	3,0	3,0
Розрахунковий показник витрат часу на операцію, год.	1562	1249	729
Відходи (макс.), %	2,5	3,0	4,0
Зерна після доробки, т	4568	3635	2099
Кількість змін на добу	2	2	2
Кількість робочих днів на виконання операції з доробки, дн.	98	78	46
Витрати електроенергії, к.Ват/год	9682	7746	4518
Вартість електроенергії, тис. грн.	122	98	57
Оплата праці, тис. грн.	67	54	31

Джерело: розраховано автором

Мінімальний сценарій з потоком 2 186,2 тонн передбачає 729 годин роботи, 46 днів та до 4% відходів. Витрати електроенергії коливатимуться від 4518 до 9682 кВт/год, що відповідно впливає на вартість від 57,0 до 122,0 тис. грн. Розрахунки демонструють гнучкість виробничих потужностей та економічну ефективність процесів сепарації за різних сценаріїв завантаження.

Реалізація основних напрямів управління якістю продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» демонструє комплексний та стратегічний підхід до вдосконалення виробничих процесів.

Підприємство послідовно впроваджує заходи з оптимізації технологічних операцій, зменшення залежності від сторонніх потужностей та підвищення ефективності власного виробництва.

Ключовими елементами стратегії є скорочення обсягів доробки на зовнішніх потужностях з 39,4% до 20,7%, що супроводжується зниженням витрат на 40,6%. Важливим напрямом є технічне переоснащення, зокрема впровадження власних потужностей для доробки врожаю з продуктивністю 3,0 т/год та можливістю обробки до 6 246 тонн сільськогосподарських культур.

Суттєвим резервом оптимізації витрат стає перехід на природний газ, що дозволяє зменшити витрати на паливо майже на 70,5%.

Розроблена система управління якістю передбачає впровадження сертифікації з залученням ключових фахівців підприємства та загальними витратами 960,0 тис. грн. Всі заплановані заходи спрямовані на підвищення конкурентоспроможності продукції, раціоналізацію виробничих процесів та забезпечення стійкого розвитку агрофірми.

3.3 Економічне обґрунтування запропонованих заходів з управління якістю

Економічне обґрунтування напрямів управління якістю продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» базується на комплексному аналізі потенційних вигод та інвестиційних витрат. Загальні витрати на впровадження системи управління якістю складуть 960,0 тис. грн, з яких 810,0 тис. грн - одноразові інвестиції та 150,0 тис. грн - щорічні витрати на підтримку системи.

Очікуваний економічний ефект забезпечується трьома основними напрямками: зменшення витрат на доробку врожаю, оптимізація енергоспоживання та підвищення якості продукції. Скорочення обсягів доробки на сторонніх потужностях дозволить зменшити витрати на 1 089,0 тис. грн, що перевищує вкладені інвестиції. Перехід на природний газ створює додаткову економію 2 574,7 тис. грн, що робить проект високоефективним з точки зору повернення інвестицій.

Впровадження власних потужностей сепарації з продуктивністю 3,0 т/год забезпечує гнучкість виробництва та зменшення логістичних витрат. Технічне переоснащення та сертифікація створюють передумови для виходу на нові ринки, зокрема європейські, де вимоги до якості сільськогосподарської продукції є значно вищими. Додатковим економічним ефектом стане зменшення витрат врожаю, підвищення його однорідності та товарної якості, що опосередковано збільшить ринкову вартість продукції.

На основі аналізу таблиці 3.10 можна детально розглянути структуру додаткових фінансових витрат, передбачених для реалізації комплексних заходів з модернізації та вдосконалення виробничих процесів у господарстві.

Таблиця 3.10 – Додаткові фінансові витрати на реалізацію заходів

Назва	Вартість, тис. грн.
Першочергові практичні заходи з технічного переоснащення - додаткове придбання мобільних сушарок з впровадженням автоматизованого контролю вологості - придбання сучасних високоточних сепараторів	2400,0
Логістичне обладнання - Впровадження системи штрих-кодування та електронного обліку партій	700,0
Система зберігання - Модернізація складських приміщень	1200,0
Транспортування - Оновлення вантажівок	2000,0
Комплекс дій з впровадження сертифікації продукції	960,0
Фінансові витрати на забезпечення процесу досушування врожаю на власних потужностях	1079,4
Фінансові витрати на забезпечення процесу сепарації врожаю на власних потужностях	189,0
Разом	8528,4

Джерело: розраховано автором

Найбільшу частку витрат складають першочергові практичні заходи з технічного переоснащення, загальною вартістю 2400,0 тис. грн. Ці кошти плануються на придбання мобільних сушарок з впровадженням автоматизованого контролю вологості та сучасних високоточних сепараторів, що безпосередньо спрямовано на підвищення якості та ефективності технологічних процесів. Транспортування також є суттєвою статтею витрат, яка становить 2000,0 тис. грн, і передбачає оновлення вантажного автопарку. Система зберігання потребує інвестицій у 1200,0 тис. грн для модернізації складських приміщень, що створить умови для більш ефективного та безпечного зберігання сільськогосподарської продукції. Логістичне обладнання, вартістю 700,0 тис. грн, включає впровадження системи штрих-кодування та електронного обліку партій, що дозволить значно підвищити прозорість та контрольованість логістичних процесів. Комплекс заходів з впровадження

сертифікації продукції потребує 960,0 тис. грн, що є важливим кроком для підтвердження якості та конкурентоспроможності продукції.

Додаткові фінансові витрати на забезпечення технологічних процесів включають 1079,4 тис. грн на досушування врожаю та 189,0 тис. грн на сепарацію врожаю на власних потужностях. Загальна сума всіх запланованих витрат складає 8528,4 тис. грн.

На основі таблиці 3.11 можна зробити детальний опис агротехнічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія».

Таблиця 3.11 – Прогноз агротехнічних показників якості зернової продукції в ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія»

Показник	Нормативні значення	Фактичні значення господарства	Прогнозні показники	Оцінка відповідності
Посівні якості насіння				
Схожість	90-95%	87%	92-95%	Відповідає
Чистота насіння	98-99%	97,5%	98,5%	Відповідає
Показники врожайності				
Урожайність	4-5 т/га	3,7 т/га	4,2-4,5 т/га	Відповідає
Вологість зерна	14-15%	17,5%	14%	Відповідає

Джерело: розраховано автором

Розглядаючи посівні якості насіння, встановлено, що господарство наближається до оптимальних нормативних значень. Зокрема, показник схожості становить 87%, що є близьким до нормативного діапазону 90-95%. Прогнозується підвищення цього показника до 92-95%, що свідчить про потенціал покращення посівних характеристик. Чистота насіння також демонструє позитивну динаміку: фактичне значення 97,5% практично наближається до нормативних 98-99%, а прогноз передбачає досягнення 98,5%.

Показники врожайності також прогнозовано зростають. Нормативні значення коливаються в межах 4-5 т/га, тоді як поточний фактичний результат становить 3,7 т/га. Прогнозні показники досить оптимістичні – очікується підвищення врожайності до 4,2-4,5 т/га, що практично повністю відповідає встановленим нормативам.

Важливим параметром є вологість зерна. Фактичне значення 17,5% перевищувало нормативний діапазон 14-15%. Однак прогноз передбачає повернення до нормативних показників – 14%, що є позитивним індикатором контролю за якістю зберігання та обробки зернової продукції.

Загальний висновок свідчить про стабільну роботу господарства та послідовні зусилля з покращення агротехнічних показників. Усі аналізовані параметри отримали оцінку «Відповідає», що демонструє ефективність управлінських рішень з покращення якості власної продукції ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія». Прогнозні показники вказують на потенціал подальшого зростання та оптимізації виробничих процесів.

Аналіз таблиці 3.12 демонструє детальний прогноз величини товарної продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» за період з 2023 по 2026 роки, що відображає стратегію розвитку господарства та потенціал нарощування виробництва сільськогосподарських культур.

Таблиця 3.12 – Прогноз величини товарної продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»

Назва	2023 рік /факт/			2026 рік /прогноз/			Динаміка		
	ц	тис. грн.	%	ц	тис. грн.	%	ц	тис. грн.	%
Пшениця озима	10585,0	5442,0	11,5	11114,3	6571,2	10,7	529,3	1129,2	20,8
Кукурудза на зерно	33828,0	17407,1	36,8	38902,2	22820,7	37,2	5074,2	5413,6	31,1
Ячмінь	7518,0	4078,3	8,6	7893,9	4667,6	7,6	375,9	589,3	14,5
Овес	1201,0	667,2	1,4	1261,1	749,6	1,2	60,1	82,4	12,4
Боби сої	4267,0	5024,7	10,6	5056,4	6906,9	11,3	789,4	1882,2	37,5
Насіння ріпаку	6029,0	7501,7	15,8	6903,2	9791,9	16,0	874,2	2290,3	30,5
Насіння соняшнику	6078,0	7237,1	15,3	7597,5	9860,5	16,1	1519,5	2623,4	36,3
Разом	69506,0	47357,9	100,0	78728,5	61368,3	100,0	9222,5	14010,4	29,6

Джерело: розраховано автором

Розглядаючи динаміку виробництва, найбільш значущі зміни спостерігаються в обсягах виробництва різних культур. Зокрема, кукурудза на

зерно демонструє суттєве зростання на 5074,2 центнери, що становить 31,1% приросту вартості. Особливо вражаючим є показник виробництва бобів сої, де приріст становить 789,4 центнери з одночасним зростанням вартості на 37,5%, що свідчить про високу економічну ефективність цієї культури. Насіння соняшнику та ріпаку також показують позитивну динаміку. Виробництво насіння соняшнику збільшиться на 1519,5 центнерів з приростом вартості 36,3%, а насіння ріпаку – на 874,2 центнери з приростом 30,5%. Пшениця озима демонструє більш помірне зростання – на 529,3 центнери з підвищенням вартості на 20,8%.

Сукупний обсяг виробництва зростає на 9222,5 центнери, що становить 11,3% приросту в натуральних показниках. Вартісні показники демонструють ще більш вражаючу динаміку – зростання на 14010,4 тис. грн, або 29,6%.

Кукурудза на зерно залишається домінуючою культурою, частка якої в загальному обсязі виробництва становить близько 37%, незначні зміни відбуваються в інших культурах.

Прогнозні показники демонструють потенціал зростання, диверсифікацію виробництва та здатність господарства адаптуватися до ринкових умов. Особливо позитивним є той факт, що зростання вартості випереджає зростання фізичних обсягів виробництва, що є наслідком підвищення якості продукції, оптимізації виробничих процесів та більш ефективного збуту.

Аналіз таблиці 3.13 розкриває стратегічні зміни в каналах збуту власної продукції ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» за період з 2023 по 2026 роки, демонструючи значну трансформацію маркетингової політики господарства. Найбільш показовою є тенденція до скорочення традиційних каналів збуту. Зокрема, продаж трейдерам зменшиться на 2460,8 центнерів, що становить 22,1% від попереднього обсягу. Аналогічна ситуація спостерігається й з реалізацією на елеватори, де очікується зниження на 2787,0 центнерів, або 19,1%. Ця динаміка свідчить про принципову зміну підходів до реалізації сільськогосподарської продукції.

Таблиця 3.13 – Канали збуту власної продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія»

Канал	Рік				Відхилення (+,-) 2026 р. від 2023 р.	
	2023 /факт/		2026 /прогноз/			
	ц	%	ц	%	ц	%
Продаж трейдерам	11 121,0	16,0%	8 660,1	11,0%	-2460,8	-22,1
Реалізація на елеватори	14 596,3	21,0%	11 809,3	15,0%	-2787,0	-19,1
Прямі продажі переробним підприємствам	14 596,3	21,0%	19 682,1	25,0%	5085,9	34,8
Державні закупівлі	13 901,2	20,0%	18 894,8	24,0%	4993,6	35,9
Експорт /власні можливості/	15 291,3	22,0%	19 682,1	25,0%	4390,8	28,7
Разом	69 506,0	100,0%	78 728,5	100,0%	9222,5	13,3

Джерело: розраховано автором

Натомість пріоритетного значення набувають більш вигідні та стратегічно орієнтовані канали збуту. Прямі продажі переробним підприємствам зростуть на 5085,9 центнерів, що становить вражаючі 34,8% приросту. Державні закупівлі також демонструють позитивну динаміку – збільшення на 4993,6 центнерів, або 35,9%. Особливо перспективним виглядає канал експорту, який зростає на 4390,8 центнерів, або на 28,7%.

Структурні зміни чітко простежуються у відсоткових співвідношеннях каналів збуту. Частка продажів трейдерам скоротиться з 16% до 11%, реалізація на елеватори зменшиться з 21% до 15%. Водночас прямі продажі переробним підприємствам збільшаться з 21% до 25%, державні закупівлі – з 20% до 24%, а експорт – з 22% до 25%.

Загальний обсяг реалізації продукції зростає на 9222,5 центнерів, що становить 13,3% приросту. Ця динаміка підтверджує ефективність обраної стратегії диверсифікації каналів збуту та пошуку більш вигідних напрямків реалізації продукції.

В цілому, простежується чітка стратегія господарства, спрямована на:

- Зменшення залежності від посередницьких каналів збуту.
- Розширення прямих каналів реалізації.
- Збільшення частки державних закупівель та експорту.

- Підвищення економічної ефективності збутової політики.

Така трансформація каналів збуту свідчить про високий рівень стратегічного менеджменту, здатність адаптуватися до ринкових умов та послідовну орієнтацію на максимізацію економічної ефективності господарської діяльності.

Аналіз таблиці 3.14 розкриває детальний прогноз руху готівки ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» за проектом управління якістю продукції впродовж 2026-2030 років, демонструючи послідовну динаміку фінансових потоків.

Таблиця 3.14 – Прогноз руху готівки за строк існування проекту, тис. грн.

Надходження	Роки					
	0	2026	2027	2028	2029	2030
Збільшення прибутку за рахунок заходів з управління якістю продукції		3691,5	4 245,2	4 882,0	6 102,5	7 017,9
Разом		3 691,5	4 245,2	4 882,0	6 102,5	7 017,9
Витрати						
Інвестиції	7 260,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансові витрати на забезпечення процесу досушування врожаю на власних потужностях		1 079,4	1 133,4	1 246,7	1 383,8	1 660,6
Фінансові витрати на забезпечення процесу сепарації врожаю на власних потужностях		189,0	236,3	271,7	323,3	391,2
Інші витрати		260,0	325,0	373,8	448,5	583,1
Разом	7260	1528	1695	1892	2156	2635
Чистий грошовий потік	-7260	2163	2551	2990	3947	4383
Кумулятивний грошовий потік	-7260	-5097	-2546	444	4390	8773

Джерело: розраховано автором

Початковий етап характеризується значними інвестиційними витратами у розмірі 7260,0 тис. грн, що припадають на нульовий рік реалізації проекту. Надалі структура надходжень та витрат кардинально змінюється, показуючи стабільне зростання прибутковості. Прогнозується поступове збільшення

прибутку від заходів з управління якістю продукції: від 3691,5 тис. грн у 2026 році до 7017,9 тис. грн у 2030 році. Це демонструє стійку позитивну динаміку, яка перевищує 90% приросту за п'ять років.

Витратна частина включає поточні фінансові витрати на досушування врожаю, які зростуть з 1079,4 тис. грн до 1660,6 тис. грн, та витрати на сепарацію, що збільшаться з 189,0 тис. грн до 391,2 тис. грн. Супутні операційні витрати також мають тенденцію до зростання – з 260,0 до 583,1 тис. грн.

Особливо показовим є чистий грошовий потік, який демонструє послідовне нарощування: від 2163 тис. грн у 2026 році до 4383 тис. грн у 2030 році. Кумулятивний грошовий потік відображає поступове входження проекту в позитивну зону – якщо у 2026 році він становить від'ємне значення -5097 тис. грн, то вже у 2028 році досягає позитивної позначки 444 тис. грн, а до 2030 року сягає 8773 тис. грн.

Отримані результати свідчать про ефективність запропонованого проекту. Незважаючи на значні інвестиції, господарство очікує на швидке повернення вкладених коштів та стабільне нарощування фінансових результатів. Проект демонструє здатність генерувати позитивний грошовий потік, перетворюючи вкладені інвестиції на довгострокове джерело прибутку. Ключовими перевагами є поступове зменшення фінансового навантаження, стабільне зростання прибутковості та чітка стратегія управління фінансовими потоками.

Ключові показники ефективності інвестиційного проекту ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» демонструють високий рівень економічної привабливості.

Таблиця 3.15 – Показники ефективності проекту

Показники	Одиниці виміру	Сума
Ставка дисконтування	%	25
Чиста приведена вартість	тис. грн.	2755,5
Період окупності	роки	2,00
Внутрішня норма окупності	%	30,0
Норма прибутку	%	48,9

Джерело: розраховано автором

Чиста приведена вартість (NPV) становить 2755,5 тис. грн, що є позитивним

індикатором економічної ефективності проекту. Цей показник перевищує нульову позначку, що свідчить про здатність проекту генерувати додаткову вартість понад очікувану норму дохідності. Ставка дисконтування встановлена на рівні 25%, яка враховує ризики та альтернативну вартість капіталу.

Період окупності проекту становить 2 роки, що є досить коротким терміном для інвестиційних проектів у сільськогосподарській галузі. Така швидка окупність вказує на високу ефективність запропонованих технологічних та управлінських рішень.

Внутрішня норма окупності (IRR) дорівнює 30,0%, що значно перевищує встановлену ставку дисконтування. Цей показник демонструє реальну дохідність інвестованого капіталу та запас фінансової міцності проекту. Норма прибутку на рівні 48,9% підтверджує виключно привабливі економічні параметри інвестиційної пропозиції.

Отримані результати свідчать про ефективний інвестиційний проект з низкою потужних конкурентних переваг. Короткий період окупності, висока норма прибутку та позитивна чиста приведена вартість вказують на доцільність та економічну обґрунтованість запропонованих заходів. Проект демонструє здатність не лише повертати інвестовані кошти, але й генерувати значний додатковий дохід, що робить його надзвичайно привабливим як для потенційних інвесторів та менеджменту господарства.

Проведене дослідження демонструє комплексну ефективність запропонованих заходів з формування системи управління якістю продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія». Ключова перевага проекту полягає в комплексному підході до підвищення ефективності виробничих процесів, який забезпечує не лише швидке повернення інвестицій, але й створює потужний потенціал для довгострокового економічного зростання підприємства.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження напрямів формування системи управління якістю продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» в сучасних умовах господарювання можемо зробити наступні висновки.

1. Досліджено теоретико-методичні аспекти формування системи управління якістю продукції аграрного підприємства.

Управління якістю продукції в аграрному секторі є складним і багатограним процесом, який відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та продовольчої безпеки держави. Сутність цього процесу полягає в системному підході до формування, підтримки та постійного покращення якісних характеристик сільськогосподарської продукції на всіх етапах її виробництва, переробки та реалізації.

2. Надана організаційно-економічна характеристика ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія».

В процесі дослідження встановлено, що основним видом діяльності ТОВ СНВ «Агрофірма «Мрія» є вирощування зернових, зерно-бобових та олійних культур з подальшою їх доробкою та реалізацією.

Встановлено, що чистий дохід від реалізації продукції демонструє помірне зростання на 4,1%, збільшившись з 49 016,0 тис. грн до 51 011,0 тис. грн, що свідчить про відносну стабільність реалізаційної стратегії. Собівартість реалізованої продукції зросла на 45,1%, збільшившись з 31 186,0 тис. грн до 45 248,0 тис. грн, що значно перевищує темпи зростання доходів. Фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток скоротилися на 82,1%, з 13 778,0 тис. грн до 2 461,0 тис. грн. Рівень рентабельності впав з 44,18% до 5,44%, що становить зниження на 38,7 процентних пунктів.

Встановлено, що підприємство демонструє здатність генерувати прибуток, проте темпи нарощування витрат випереджають темпи зростання доходів, що

потребує оптимізації витратної політики та пошуку резервів підвищення ефективності господарської діяльності.

3. Здійснено діагностику системи управління якістю продукції підприємства.

В процесі дослідження встановлено, що техніка збирання врожаю, представлена комбайнами Case IH, демонструє задовільний рівень, проте має суттєві недоліки: часткове пошкодження зерна під час збирання та втрати врожаю до 3-4%. Процес досушування врожаю характеризується середньою ефективністю з критичним перевищенням норм вологості (17,5% замість нормативних 14-15%) та нерівномірністю сушіння. Система калібрування та сепарації потребує вдосконалення, оскільки наявні стаціонарні сепаратори забезпечують неповне очищення від домішок, а чистота насіння становить лише 97,5%. Умови зберігання мають середню якість з ризиками самозігрівання та неповної герметизації складських приміщень.

Встановлено, що у технічному оснащенні підприємство використовує комбайни Case IH з середнім зносом 30-45%, що свідчить про часткову відповідність сучасним технологічним вимогам. Виробничі потужності, включаючи власні приміщення та елеватор, завантажені на 85-90%, що характеризує достатній рівень для поточного виробництва. Кадровий потенціал підприємства представлений досвідченим колективом: 60% персоналу мають вищу профільну освіту, а середній стаж роботи становить 12-15 років. Це забезпечує стабільність виробничих процесів та середній рівень кваліфікації працівників.

4. Проведено дослідження конкурентоспроможності продукції підприємства.

Встановлено, що підприємство має низку суттєвих слабких сторін. Зокрема, спостерігається нижча за нормативи врожайність (3,7 т/га замість 4-5 т/га) та підвищена вологість зерна (17,5% замість 14-15%). Наявні часткові пошкодження зерна при збиранні та транспортуванні, неповне очищення від домішок, а також значний знос техніки (30-45%), що негативно впливає на

ефективність виробництва. Серед можливостей для розвитку - розширення експортних каналів збуту (зростання на 62,7% за два роки), потенціал збільшення врожайності через вдосконалення агротехнічних прийомів, модернізація техніки та логістичних процесів, підвищення якості зберігання зерна та посилення інвестицій у технічне переоснащення.

Водночас підприємство стикається з низкою загроз: постійне зниження цін на сільськогосподарську продукцію (від -6% до -30%), значне відставання внутрішніх цін від ринкових, ризики логістичного забезпечення, потенційні проблеми з самозіграванням зерна через недосконалі умови зберігання та посилення конкуренції на ринку зернової продукції.

5. Визначено напрями формування системи управління якістю продукції.

Підприємству необхідно зосередитися на підвищенні врожайності, яка наразі становить 3,7 т/га при нормативі 4-5 т/га. Важливим напрямком є технічне переоснащення, оскільки наявний знос техніки (30-45%) негативно впливає на якість збирання та обробки зерна. Модернізація комбайнів, зерносушарок та сепараторів дозволить мінімізувати пошкодження зерна та покращити його первинну обробку. Важливу роль відіграє розвиток персоналу. Незважаючи на те, що 60% співробітників мають профільну освіту, підприємству варто інвестувати в навчальні програми, стажування та підвищення кваліфікації для впровадження інноваційних технологій. Незважаючи на диверсифіковані канали збуту та зростання експорту на 62,7%, підприємство стикається зі зниженням цін на сільськогосподарську продукцію. Необхідно провести глибокий аналіз ринкового ціноутворення та розширити канали збуту, особливо в експортному напрямку.

6. Розроблено комплекс заходів по реалізації основних напрямів управління якістю продукції.

Мобільні зерносушарки дозволять оперативно та якісно знижувати вологість зерна безпосередньо в полі, що критично важливо для запобігання втрат урожаю та збереження його насіннєвих та товарних якостей. А сучасні

високоточні сепаратори забезпечать ефективне калібрування зернового матеріалу, що сприятиме підвищенню однорідності та чистоти зерна, покращенню його товарних характеристик.

Ключовими елементами стратегії є скорочення обсягів доробки на зовнішніх потужностях з 39,4% до 20,7%, що супроводжується зниженням витрат на 40,6%. Важливим напрямом є технічне переоснащення, зокрема впровадження власних потужностей для доробки врожаю з продуктивністю 3,0 т/год та можливістю обробки до 6 246 тонн сільськогосподарських культур. Суттєвим резервом оптимізації витрат стає перехід на природний газ, що дозволяє зменшити витрати на паливо майже на 70,5%.

Розроблена система управління якістю передбачає впровадження сертифікації з залученням ключових фахівців підприємства та загальними витратами 960,0 тис. грн. Всі заплановані заходи спрямовані на підвищення конкурентоспроможності продукції, раціоналізацію виробничих процесів та забезпечення стійкого розвитку агрофірми.

7. Проведено економічне обґрунтування запропонованих заходів з управління якістю.

Початковий етап характеризується значними інвестиційними витратами у розмірі 7260,0 тис. грн. Прогнозується поступове збільшення прибутку від заходів з управління якістю продукції: від 3691,5 тис. грн у 2026 році до 7017,9 тис. грн у 2030 році. Це демонструє стійку позитивну динаміку, яка перевищує 90% приросту за п'ять років. Кумулятивний грошовий потік відображає поступове входження проекту в позитивну зону – якщо у 2026 році він становить від'ємне значення -5097 тис. грн, то вже у 2028 році досягає позитивної позначки 444 тис. грн, а до 2030 року сягає 8773 тис. грн. Період окупності проекту становить 2 роки, що є досить коротким терміном для інвестиційних проектів у сільськогосподарській галузі.

Проведене дослідження демонструє комплексну ефективність запропонованих заходів з формування системи управління якістю продукції в ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Awan U., Sroufe R., Kraslawski A. Creativity enables sustainable development: Supplier engagement as a boundary condition for the positive effect on green innovation. *Journal of Cleaner Production*. 2021. No. 226. Pp. 172-185.
2. Бабій І., Баксалова О., Остапчук О. Механізм формування конкурентної політики малого підприємництва в післявоєнний період. *Innovation and Sustainability*. 2022. №2. С. 123–130. DOI: https://doi.org/10.31649/_ins.2022.2.123.130. (дата звернення: 24.09.2024).
3. Балдинюк В. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-35> (дата звернення: 23.09.2023).
4. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National 60 University*. 2022. №32. С.36-42. http://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/_view/775. (дата доступу 20.09.2024).
5. Белкін І.В., Трапаїдзе С.М., Шевчук І.В. Аспекти сучасного маркетингу у діяльності підприємств агропромислового комплексу в умовах сьогодення. *Актуальні питання в сучасній науці. Серія: Державне управління*. 2024. № 4(22). С. 304-319.
6. Бугайчук В., Кривульський Є., Глюза К. Формування стратегії розвитку підприємства в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3031>. (дата доступу 20.09.2024).
7. Васи́лига С. М. Поняття стратегії розвитку підприємства. *Економіка та держава*. 2020. №1. С.121-125. http://www.economy.in.ua/_index.php?op=1&z=4499&i=21 (дата звернення: 20.09.2024)
8. Вербівська Л. Теоретичні засади управління конкурентоспроможністю підприємства в контексті системного підходу. *Економічний простір*. 2023. №187. С. 78-83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-13>. (дата звернення: 18.09.2024).

9. Волкова Н.В., Кононенко О.І., Кравченко Т.В. Сутність та особливості формування конкурентоспроможності та економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68. С. 89–94.

10. Гарафонов О. І., Купчевський П. О., Ященко І. В. Стратегічний базис управління ефективністю діяльності бізнес-організації в умовах воєнного часу. *Economic Synergy*. 2022. №4. С. 65–81.

11. Герасименко О. В., Черненко О. В. Основи управління ризиками на підприємстві : навч. посібник. Київ: КНТЕУ, 2020. 198 с.

12. Гусарова А. Олійні та нішеві культури – акценти агрохолдингів у структурі посівів сезону 2024. URL: <https://superagronom.com/news/18607-oliyni-ta-nishevi-kulturi--akt-senti-agroholdingiv-u-strukturi-posiviv-sezonu-2024> (дата звернення 23.09.2024).

13. Далик В. П., Чорній Б. І., Гарасим Л. С., Бобко О. В., Георгієвський Н. К., Фар'ян В. О. Забезпечення ефективності діяльності підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 10. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42620>. (дата звернення: 18.09.2024).

14. Дашко І. М. Дослідження основних методів оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 108-110.

15. Діденко Є. О., Чумак О. В. Теоретико-методичні засади забезпечення ефективності функціонування підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7581> (дата звернення: 18.09.2024).

16. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Панченко І. Г. Особливості аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві. *Наука та інновації*. 2020. № 3. С. 33-38.

17. Загальна інформація про ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» Охтирського району. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30902913/. (дата звернення: 05.09.2024).

18. Згурська О.М. Формування інноваційних стратегій диверсифікації діяльності агропромислових підприємств : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2020. 435 с.

19. Земляна Л.С. Формування системи управління якістю як чинника конкурентоспроможності продукції підприємств аграрної галузі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 207–214. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.207.214>

20. Ковальчук А. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра»*. 2021. № 117. С. 32-39. URL: <http://surl.li/ocmsw> (дата звернення: 05.09.2024).

21. Коломицева О.В., Яковенко В.С. Моделювання процесів оптимального управління логістичними розподільчими системами. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 18–21. (дата звернення: 03.09.2024)

22. Кузьома В. В., Павлюк С. І. Якість продукції як вирішальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №12. С. 252-258. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-252-258>. (дата звернення: 18.09.2024).

23. Кухарь О. Тепер при будівництві елеваторів одразу закладають використання альтернативного палива. *Elevatirist.com*. URL: <https://elevatirist.com/interview/117-oleksandr-kuhar-teper-pri-budivnitstvielevatoriv-odrazu-zakladayut-vikoristannya-alternativnogo-paliva> (дата звернення 23.09.2024).

24. Лищенко М. О., Макаренко Н. О. Теоретичні основи маркетингової концепції управління та формування стратегії розвитку підприємства в умовах сталості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. №8(1). С.33-40.

25. Матвієнко-Біляєва Г. Л., Ляліна Н.С., Котельникова Ю.М. Основні напрями розвитку логістики підприємств та її основні концепції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 28(2). С. 119-124.

26. Михайлик Н.І. Пріоритетні об'єкти логістичного менеджменту. *Молодий вчений*. 2020. № 3(2). С. 676-679.

27. Мірненко В. Суцільний соняшник 2023. Площі збільшують, а як збільшити врожай. URL: <https://latifundist.com/blog/read/2957-sutsilnij-sonyashnik-2023-ploshchi-zbilshuyut-a-yak-zbilshiti-vrozhaj> (дата звернення 25.09.2024).

28. Павлова Г., Абрамович І., Бальзан М. Стратегічні заходи підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України на міжнародному ринку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-10>

29. Павлова О., Павлов К., Омельчук Б., Кучерява О. Формування системи управління якістю як чинника конкурентоспроможності продукції підприємств аграрної галузі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 193–201. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.193.201>

30. Полянчиков С., Капітанська О. Інтелектуальне сільське господарство. *Агроном*. 2020. № 4. URL: <https://quantum.ua/ua/statti/intelektualne-silskegospodarstvo> (дата звернення 05.09.2024).

31. Сайт компанії «Техноторг». URL: <https://t-don.com/ua/>. (дата звернення: 29.09.2024).

32. Сільське господарство України за 2022 рік : Статистичний збірник. Київ, 2023. 382 с.

33. Соколов М.В. Механізми запровадження контролю якості продукції в аграрному підприємстві. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (18-22 листопада 2024 р.), Суми, 2024. С. 441.

34. Соколов М. Сучасні підходи до управління якістю продукції аграрного підприємства. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку» (17-18 квітня 2024 р.), Суми 2024. С. 71-74.

35. Фінансова звітність ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія». URL: <https://clarity-project.info/edr/30902913>. (дата звернення: 09.09.2024).

36. Хорхе Мартінес. Технології та стратегії сталого розвитку рослинництва. *Агроном*. URL: <https://www.agronom.com.ua/tehnologiyi-ta-strategiyi-stalogorozvytku-klyuchi-do-optymizatsiyi-agrarnoyi-galuzi/>. (дата звернення 15.10.2024).

Додатки

Апробація результатів дослідження

Сумський
Національний
Аграрний
Університет

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**МАРКЕТИНГ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

**MARKETING AND COMPETITIVENESS OF
SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS IN THE
CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**17-18 квітня 2024 р.
April 17-18, 2024**

**м. Суми, Україна
Sumy, Ukraine**

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку»**

Самілик В. АСПЕКТИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА АГРАРНОГО БІЗНЕСУ.....	65
Сахно О. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	68
Соколов М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	71
Долгов Є. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ЙОГО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ.....	74
LI Min UNIVERSITY MANAGEMENT DECISION-MAKING AND EVALUATION: THEORETICAL AND SCIENTIFIC ASPECTS.....	78
QU Yingjie CONCEPT OF TOTAL COMPENSATION AS AN INSTRUMENT OF DEVELOPMENT EMPLOYEE WORK EFFICIENCY.....	81
Xiao Chuan MEASURES FOR OPTIMIZING ADMINISTRATIVE MANAGEMENT IN UNIVERSITIES UNDER THE NEW SITUATION.....	84
Chi Haohun THE DEVELOPMENT AND CHARACTERISTICS OF THE APPOINTMENT SYSTEM IN DEVELOPMENT ZONES.....	88
Лашков В., Прокопенко М., В'ялов М. ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ HR-МЕНЕДЖМЕНТУ.....	91
Чебанюк С., Орджонікідзе А., Токарев О. РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА.....	95

**РОЗДІЛ 2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Kalachevska L, Dang XINFENG STRATEGIES FOR STRENGTHENING COST MANAGEMENT OF ENTERPRISES.....	99
Kalachevska L, Huang LINGLING INNOVATIVE MODEL OF MODERN ENTERPRISE MANAGEMENT.....	102
Kalachevska L, Yan JIANGWU IMPROVING MANAGEMENT EFFICIENCY AT A KEY MANUFACTURING FACILITY: A COMPREHENSIVE APPROACH.....	105
Kalachevska L, He YAN TALENT MANAGEMENT STRATEGIES: CHALLENGES AND SOLUTIONS.....	108
Абрамович І. ФОРМУВАННЯ АГРЕГОВАНОЇ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	111
Нечипоренко В. ТОВАРНА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	115
Кузьменко С. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ.....	118

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку»

практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (25–26 листопада 2021 р.). Дніпро: НМетАУ. 2021. С. 168.

3. Михайлов М. Г. Стратегічні напрями матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2018. №2. С. 10-16.

УДК 631

СОКОЛОВ Микола

здобувач другого (магістерського) рівня

ОПІ «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: **КОВБАСА** Олександр

к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Управління якістю продукції є ключовим елементом конкурентоспроможності та прибутковості сільськогосподарських підприємств. В умовах глобалізації та інтеграції України до світового економічного простору, підвищення вимог до безпечності та якості продуктів харчування, переходу на міжнародні стандарти, питання ефективного управління якістю продукції набуває особливої актуальності.

В Україні спостерігається тенденція до зростання обсягів експорту продукції АПК. Проте конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках стримується через невідповідність її якості та безпечності міжнародним вимогам. Тому дослідження сучасних підходів до управління якістю продукції аграрних підприємств є вкрай необхідним для подальшого розвитку галузі.

Дослідження в сфері управління якістю сільськогосподарської продукції

Список літератури

1. Мулик Я. І., Цуркан А. О. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління аграрним підприємством. *Ефективна економіка*. 2018. №3.
2. Карпенко А. В. Управління якістю продукції як ключовий фактор забезпечення конкурентоспроможності продукції молокопереробних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №20. С. 345-350.
3. Зось-Кіор М. В., Калюжний С. О. Удосконалення системи управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства. *Економіка та держава*. 2020. №3. С. 23-27.

УДК 336.6

ДОЛГОВ Євгеній

Магістрант кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Сумський національний аграрний університет

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ЙОГО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Динамічний розвиток економічного середовища спонукає вітчизняний бізнес моніторити фінансово-економічні показники своєї діяльності, які повинні відповідати належному рівню його фінансової безпеки. Фінансова безпека бізнесу, насамперед, спрямована на збереження його стійких конкурентних позицій на ринку, а також є передумовою ефективної діяльності та стійкого розвитку підприємства поряд з такими складовими, як економічна ефективність, екологічність і соціальне спрямування [1].

Фінансова безпека підприємства характеризує рівень забезпечення його самозбереження та захисту фінансових інтересів в процесі його діяльності від

Продовження додатку А

Апробація результатів дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ТА АСПІРАНТІВ, ПРИСВЯЧЕНОЇ
МІЖНАРОДНОМУ ДНЮ СТУДЕНТА

(18-22 листопада 2024 р., м. Суми)

МЕХАНІЗМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Соколов М. В., студ 2м курсу, ФЕІМ, ОПП 076 «Підприємництво та торгівля»

Науковий керівник: доцент Ковбаса О.М.

Сумський НАУ

Теоретичні основи контролю якості в аграрному секторі формуються на перетині загальної теорії управління якістю та специфічних особливостей аграрного виробництва. Контроль якості в аграрному секторі являє собою комплексну систему спостереження, перевірки та впливу на фактори, що визначають якість сільськогосподарської продукції на всіх етапах її виробництва, зберігання та реалізації. Особлива увага приділяється забезпеченню відповідності продукції встановленим стандартам та вимогам споживачів.

Теоретичне підґрунтя контролю якості в аграрному секторі базується на принципах системності, превентивності та безперервності. Системність передбачає взаємопов'язаність усіх елементів контролю якості, починаючи від контролю якості вхідних ресурсів і закінчуючи моніторингом задоволеності споживачів. Превентивність орієнтована на запобігання виникненню невідповідностей якості, а не лише на їх виявлення. Безперервність забезпечує постійний моніторинг процесів та своєчасне реагування на відхилення.

Важливим аспектом теоретичних основ є врахування специфіки аграрного виробництва, зокрема сезонності, залежності від природно-кліматичних умов, біологічної природи продукції та тривалості виробничого циклу. Ці особливості визначають необхідність адаптації загальних принципів контролю якості до умов аграрного сектору та розробки специфічних методів і інструментів контролю.

Сучасна теорія контролю якості в аграрному секторі інтегрує міжнародні стандарти якості серії ISO, принципи HACCP та галузеві стандарти безпечності харчових продуктів. Це створює комплексну теоретичну базу для розробки та впровадження ефективних систем контролю якості в аграрних підприємствах, що відповідають сучасним вимогам глобального ринку та забезпечують конкурентоспроможність продукції.

Теоретичні засади також охоплюють економічні аспекти контролю якості, включаючи оптимізацію витрат на забезпечення якості, оцінку економічної ефективності заходів з контролю якості та визначення оптимального співвідношення між витратами на якість та отриманими перевагами. В умовах зростаючої конкуренції та підвищення вимог до якості сільськогосподарської продукції, теоретичне обґрунтування механізмів контролю якості стає критично важливим для успішного розвитку аграрних підприємств.

Організаційні механізми впровадження системи контролю якості в аграрному підприємстві представляють собою комплекс взаємопов'язаних управлінських рішень та дій, спрямованих на створення ефективної системи забезпечення якості продукції. Ключовим елементом цього процесу є формування відповідної організаційної структури, яка забезпечує чіткий розподіл повноважень та відповідальності між усіма учасниками процесу контролю якості.

Впровадження системи контролю якості починається з призначення відповідального керівника та створення спеціалізованого підрозділу з контролю якості, який координує всі пов'язані з якістю процеси в організації. Важливим аспектом є розробка та затвердження внутрішньої документації – політики якості, процедур, інструкцій та регламентів, які встановлюють єдині вимоги до процесів контролю якості та методів їх реалізації.

Особлива увага приділяється створенню системи внутрішнього аудиту якості, яка дозволяє регулярно оцінювати ефективність впроваджених механізмів контролю та своєчасно виявляти області для вдосконалення. Паралельно відбувається впровадження системи документообігу, яка забезпечує простежуваність усіх процесів та можливість оперативного доступу до необхідної інформації.

Важливим організаційним механізмом є налагодження взаємодії між різними підрозділами підприємства в питаннях забезпечення якості. Це досягається шляхом створення крос-функціональних команд, проведення регулярних нарад з питань якості та впровадження системи оперативного інформування про виявлені невідповідності. Також значна увага приділяється навчанню персоналу та формуванню культури якості в організації.

Ефективність організаційних механізмів забезпечується через впровадження системи мотивації персоналу, яка стимулює працівників до досягнення цілей у сфері якості. Це включає як матеріальні, так і нематеріальні форми заохочення, пов'язані з показниками якості продукції та процесів.

В цілому, успішне впровадження системи контролю якості вимагає комплексного підходу до формування організаційних механізмів, які охоплюють всі аспекти діяльності підприємства. Ключовими факторами успіху є чітка організаційна структура, документована система управління, ефективна комунікація та залученість персоналу. Впровадження ефективних організаційних механізмів контролю якості створює основу для постійного вдосконалення діяльності підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. Також важливим аспектом є забезпечення інтеграції системи контролю якості з іншими системами управління підприємством, що дозволяє досягти синергетичного ефекту та підвищити загальну ефективність діяльності організації.

Дегтяренко О.І., Могиляна Л.М. СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	414
Шкатуленко А.В., Стоянець Н.В. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	415
Ребрей К.С., Ткаченко В.В. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ	416
Лєбідь Ю.В. ХРОМУШИНА Л.А. ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ	417
Дегтяр А.В., Могиляна Л.М. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	418
ТІЩЕНКО М.О., ХАРЧЕНКО Т.М. ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРБУЛЕНТНИХ УМОВАХ	419
Бондар А.В. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	420
Березов І.А. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	421
Скорпан С.І. АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ ЯК ДРАЙВЕР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	422
Мартинченко С.В. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ МЕТОДИ ОБРОБКИ ТА КАТЕГОРИЗАЦІЇ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ ПРЕЗЕНТАЦІЙ	423
Обуховська В.В. АНАЛІЗ ЧИННИХ СИСТЕМ ОБЛІКУ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ	424
Анцібор А.Е. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	425
Олефіренко Д.В. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СИСТЕМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ	426
Бабуров Д.В. МЕТОДИ ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ ЗОБРАЖЕНЬ У РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ РОЗПІЗНАВАННЯ ОБ'ЄКТІВ БЕЗПІЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТОМ	427
Яковчук Д.О. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИЯВЛЕННЯ ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ	428
Богдановський Д.В. РОЛЬ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ (GIS) У СУЧАСНОМУ ЗЕМЛЕРОБСТВІ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ	429
Курило І.М. ДЕЯКИ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБКИ TELEGRAM-БОТУ ДЛЯ МОНІТРОНІНГУ ПРОДАЖІВ	430
Поляков Є.В. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ВЕБ-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУПРОВОДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУМСЬКОЇ БІЗНЕС-ШКОЛИ	431
Сергієнко В.Ю. МЕТОДИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТА РЕГРЕСІЇ У АНАЛІЗІ ВРОЖАЙНОСТІ	432
Прокопенко Б. В. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КЕРУВАННІ СКЛАДСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ	433
Харченко Є.В. ОСОБЛИВОСТІ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ У НЕСТРУКТУРОВАНІХ ДАНИХ	434
Богдановський Д.В. ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	435
Пронь Я.С. МЕНЕДЖМЕНТ ПЕРСОНАЛУ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	436
Рудиченко З.Ш. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ОСВІТИ	437
Хижняк І.М. МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ОСВІТИ	438
Басенкова Т.Г. ДІАГНОСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ПІЛЬГОВОГО КРЕДИТУВАННЯ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%» В УКРАЇНІ	439
Шкатуленко А.В. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	440
Соколов М. В. МЕХАНІЗМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	441
Рубан С. І. СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	442
Міхно В. В. МЕТОДИ І МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	443
Кузнецов В. І., ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ СТРАТЕГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	444
Забара Д. В. РОЗШИРЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	445
Гулько С. Є. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ	446
Леоненко Р. В. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ	447
Рудяк Є. І. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	448
Хрін Д. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ КОМПАНІЙ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	449

Додаток Б

Фінансова звітність ТОВ СНВ Агрофірма «Мрія» за 2023 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	17 586.00	18 178.00
Основні засоби:	1010	18 302.00	24 441.00
первісна вартість	1011	51 516.00	64 295.00
знос	1012	33 214.00	39 854.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	35 888.00	42 619.00
II. Оборотні активи Запаси:	1100	45 087.00	42 214.00
у тому числі готова продукція	1103	35 156.00	32 936.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	8 846.00	5 316.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.00	31.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0.00	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	40.00	236.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	405.00	236.00
Усього за розділом II	1195	54 378.00	48 033.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	90 266.00	90 652.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	27 415.00	27 415.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	50 668.00	53 129.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Усього за розділом I	1495	78 083.00	80 544.00
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	8 645.00	9 000.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	2 479.00	546.00
розрахунками з бюджетом	1620	0.00	
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	98.00	103.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	961.00	459.00
Усього за розділом III	1695	3 538.00	1 108.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	90 266.00	90 652.00

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51 011.00	31 120.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	45 248.00	25 148.00
Інші операційні доходи	2120	1 199.00	4 727.00
Інші операційні витрати	2180	914.00	3 033.00
Інші доходи	2240	15.00	0.00
Інші витрати	2270	3 602.00	2 952.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	52 225.00	35 847.00
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	49 764.00	31 133.00
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	2 461.00	4 714.00
Податок на прибуток	2300		0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	2 461.00	4 714.00